

ACORD

piesă în două părți de

PAUL EVERAC

Lui Radu Beligan

Personajele:

Gaspard Bonnald

Elise Bonnald

Ștefan Oniță

Sanda Oniță

Mircea Oniță

Maria Cristina Oniță

Milica Oniță

Acțiunea se petrece în 1969,
la Bucureș

PARTEA I

Un apartament destul de spațios, în care se decupează living-room-ul și se sugerează existența altor două-trei camere, plus atenanșele. Mobilierul, de bună calitate, pare mai degrabă incomplet, hibrid. Astfel, o piesă pare a avea numai partea de jos, cea de sus e dusă cine știe unde.

În scenă, încă în picioare lângă marile fotolii, stă Gaspard Bonnard, trecut de 50 de ani, dar părînd mai tînăr prin suplete și prin aerul său artist. E îmbrăcat în costum de călătorie. Ochiul lui vii îmbrățișează repede apartamentul și revin plini de simpatie la prietenul său Ștefan Oniță, mai tînăr decît el, dar, parcă, mai copt, din cauza unui aer mai constrîns, puțin obosit, pe care încearcă să-l contracareze printr-o amabilitate involuntar convențională, ca unul care a fost surprins mai devreme decît se aștepta și nu-i încă pe deplin pregătît.

Scena 1

GASPARD (*volubil, rapid*): Spune drept, nu te deranjăm? (*Ștefan vrea să protesteze, dar Gaspard i-o ia înainte.*) Profită de ocazie cît e nevastă-mea la baie, pe urmă o să fie mai greu să ne dai afară. Să sperăm că stă destul ca să te răzgîndești. Am reușit s-o intoxice cu o conservă pe drum. Nu te încrunta, nu cred să fie românească, blazonul țării-gazdă rămîne intact. Zici că putem sta cinci zile aici?

ȘTEFAN: Evident. Cît vrei voi.

GASPARD: Ah, imprudentule! Ai rămas un temerar, Ștef! (*Apare Elise din baie. Are 30 de ani, e mignonă, dar forțată dintr-un metal tare.*) Jocurile sînt făcute, uite-o, nimic nu mai cade. (*Elisei.*) Ai scăpat ușor.

ELISE: *Tu parles!* Mi-ar trebui un prosop. Ia-l din mașină.

ȘTEFAN (*încurcat*): Vă dau eu, dar nu prea... Trebuie să apară și...

GASPARD: Lasă, cînd o veni Sanda. Elise, s-a sunat debarcarea!

ELISE: Rămînem pe capul lor?

ȘTEFAN: Bineînțeles.

ELISE: O să-și muște miinile.

GASPARD: Bineînțeles. O să doarmă îngheșuiți.

ȘTEFAN: Nu cred...

GASPARD: O să se iubească mai mult. Ce e? Te-am izbit la plex? Am uitat că aluziile erotice, de la o vîrstă, devin jenante.

ȘTEFAN (*protestînd moale*): De ce crezi!?

ELISE: Fîindcă trezese nostalgii. Așadar, doresc un prosop, dacă se poate, un cearșaf, săpunul cumpărat din Grecia — cu dezambalarea și lucrurile minime te ocupi, firește, tu, Gaspard; am lăsat apa să curgă la baie, apoi o să avem ceva de spălat, ne dai voie, sper, pînă vine nevastă-ta e totul o.k., dacă vrei bag și aspiratorul în priză. Nu vrem să vă ambarasăm deloc, Ștef, e singura noastră condiție — *d'accord*?

ȘTEFAN: Dar nu-mi faceți nici uu rău, lăsați mofturile. V-așteptam.

ELISE (*cu umor*): Ei, nu! De-ai aia i-ai evaluat pe toți de-acasă?

ȘTEFAN: Băiatul vine curînd...

GASPARD: Și domnișoara? Trebuie să fie pîșcător de noștimă, după fotografia pe care ne-ai arătat-o cînd ai fost la noi. Cît are acuma, 20?

ȘTEFAN : 22.

GASPARD (*glumind*) : La dracu', bătrine, nu te culca pe urechea vechii noastre camaraderii. Domnișoara e în primejdie, dacă n-a avut încă proasta inspirație să se mărite...

ȘTEFAN : Era cît p-aci. A renunțat.

GASPARD : Fată deșteaptă. Presupun că sucește mințile mai al dracului decît tine, cîndva.

ELISE : Asta e avans la chirie, Ștef !

ȘTEFAN : E o fată excelentă...

GASPARD : Ce face ea ?

ȘTEFAN : E redactoare la un mare ziar. Are un post bun. Și scrie poezii.

ELISE : *Tiens !* Toți trecem pe-aici, dacă nu ne păzim. Și puștiul ?

ȘTEFAN : „Puștiul“ a ieșit geolog de doi ani. E încadrat. Cîștigă.

ELISE : Ei, cum ?

GASPARD : Ei, da. Verosimil. Nu uita că sînt cinci ani din '64, de cînd ai fost la Amiens. Ia ascultă : și nevastă-ta e tot așa de frumoasă ?

ȘTEFAN : Era frumoasă ?

GASPARD : Nu fi imbecil, ce te-a găsit să faci pe modestul cu noi ? S-ar zice că te deranjează că ai o nevastă grozavă. ELISE : A doua rată la chirie !

GASPARD : Ce a zis cînd a văzut telegrama noastră ?

ELISE : A leșinat. Sau a demenajat.

GASPARD : A zis : vagabonzii ăștia de francezi o să ne plătească acum stridiile cu care mi-au îndopat soțul.

ȘTEFAN : N-a zis nimic...

GASPARD : Ei, nu, asta-i prea mult, Elise ! Nu merităm nici măcar o exclamație de surpriză, nici măcar un mic scandal ! ? Da' ce ocupație are Sanda, de n-o mai înspăimîntă nimic, nici năvălirea capitaliștilor ?

ȘTEFAN : Și-a luat cîteva ore la un liceu... De franceză... Dar eu zic să vă instalați, să vă aduceți bagajele, și pe urmă mai discutăm, pe îndelete.

GASPARD : *Raison. Rompez ! (Merge spre ușă.)*

ELISE (*care a pornit spre baie*) : Și la ce oră se întoarce nevastă-ta, ca să mă fac *chic* ?

ȘTEFAN (*slab, foarte stingherit*) : Nu știu...

ELISE : Cum nu știi ? La cît a spus că vine ?

ȘTEFAN : Nu știu... Cred că nu se mai întoarce...

GASPARD : Ce tot cînti tu aici ? Ce, aplicați tactica pămîntului prîjolit ? *A d'autres !*

ELISE : Vezi ! Ți-am spus eu.

GASPARD : Cum nu se mai întoarce ? De ce ?

ȘTEFAN : Nu știu nici eu. A plecat.

GASPARD : Unde ? (*Ștefan dă din cap, zîmbind în silă.*)

ELISE : Cu cine ?

ȘTEFAN : Cu fiică-sa, cu Maria-Cristina. S-au mutat în altă parte.

GASPARD : Din cauza noastră ?

ȘTEFAN : Nici vorbă. S-au mutat acum două luni.

GASPARD : Cum ? De-a binelea ?

ȘTEFAN : Da... oarecum. „De-a binelea“ — dacă ăsta e cuvîntul ! ?

GASPARD (*iritat*) : Și de ce nu ne spui ! ?

ȘTEFAN : V-am spus. Abia ați intrat. (*Pauză.*) Așa că, vedeți, aveți spațiu destul, nu e o problemă...

ELISE : Ați divorțat ?

ȘTEFAN : A întreprins ceva, mi se pare... Deocamdată, s-a dus să locuiască la soră-sa.

ELISE : La soră-sa ?

ȘTEFAN : Care e detașată în străinătate. I-a lăsat apartamentul, provizoriu.

GASPARD (*râmas pe gînduri*) : Nu, dar asta e *foudroyant ! Mon pauvre ami !* Aș fi vrut să fi venit mai devreme. (*Elisei.*) Ți-am spus să nu mai ocolim prin Siria și să nu mai stăm atît la Istantbul ca să bați bazarul. Și-a găsit și un viciu nou : mâtele de oaie, prăjite, ronțate pe băț. O săptămînă n-am mai putut-o mișca din fața unui turc cu ochii vineți și cu osînză pe miini. Și cu un coif țuguat de hîrtie, cum au copiii.

ELISE : Și acuma ce faci ?

ȘTEFAN : Vă pregătesc vouă cîna. Aștept pe soră-mea să aducă așternuturile de la spălat. O să mîncăm. O să bem un pahar de vin. Mi-am procurat un vin destul de bun. O să-ți placă, Gaspard. O să sosească și fi-miu. Eu vă rog să vă simțiți ca acasă.

GASPARD : Ca acasă ! ? Ai umor.

ELISE (*mai discret, lui Gaspard*) : Nu e momentul să faci pe subtilul.

ȘTEFAN : Să știi că totul a fost extrem de corect. N-am făcut obiecții...

GASPARD : Ei, bravo ! Foarte rău !

ELISE : Gaspard, *ne t'en mêle pas !* Nu cunoaștem dosarul.

GASPARD : Cunoaștem delinvenții. Și-i iubim. Pe amîndoi. (*Îl îmbrățișează scurt.*) *J'espère que ce n'est qu'une passade, va !*

ELISE : *Ne t'en fais pas*, Ștef, pentru mincare. Avem în caravană tot ce ne trebuie.

GASPARD : Și un vin cu care te putem concura mortal. Am adus două lădițe de Chios. Am o mașină utilitară, trebuie s-o vezi, 200 de cai, diferențial dublu, evident, refrigerator, stație electrică, poți să bați frișcă în timp ce mergi...

ELISE : Poți să dormi în timp ce conduci...

GASPARD : O cămară ca de transatlantic, sisteme de ventilație, aspirator...

ELISE : În special de franci...

GASPARD : Merită ! Mă rog, canapelele se fac pat, e și un mic closet, funcționează pe principiul dizolvării chimice.

ELISE : Cum funcționăm toți. Atenție, că pînă la urmă se mută el la noi în mașină.

GASPARD : N-ar fi un schimb oneros. Vreau numai ca acest individ să constate că avem unde dormi, dar am venit exclusiv să ne îmbrățișăm prietenii.

ȘTEFAN : Foarte bine ați făcut !
 GASPARD : Voi, mai puțin. V-ați pierdut, probabil, răbdarea.
 ELISE : Nu știau ce-i așteaptă. Altfel rămîneau uniți în fața dezastrului.
 ȘTEFAN : Dar, dragii mei, voi să nu...
 GASPARD : Noi sîntem bloc, ca dezastrul înșuși. (*Schimbă dinadîns vorba.*) A, am uitat să-ți spun : avem și depanare automată.
 ȘTEFAN : Unde ?
 GASPARD : La cauciucuri, unde... Nu, e o rablă destul de confortabilă, pînă la urmă. Și la nu preț civilizat. Ambielajul e de Rolls-Royce, preluat însă și adaptat la marca tracțiune. Voi aveți opt pistoane pe aici ?
 ȘTEFAN : În general, nu prea.
 GASPARD : Ei, o să aveți. Șoselele să știți că sînt pasabile. Mă așteptam la mai rău.
 ȘTEFAN : S-au construit... Și se mai construiesc.
 GASPARD : Hoteluri... Mi-e silă să stau în hoteluri. Am auzit că sînt cam murdare.
 ȘTEFAN : Nu cred... Cele pe care le-am parcurs...
 GASPARD : Sau că se fură, nu mai țin minte. Sau ceva cu serviciul... Oamenii ce mai spun ?
 ȘTEFAN : Ce să spună ? O să avem timp să discutăm...
 ELISE : Evident ! Catastrofă ! S-a umplut baia și curge ! (*Din ușa băii.*) Nu ! Mînune ! Aveți automatizare ! ? Bravo !
 ȘTEFAN : Mi-e teamă că s-a oprit de la mecanic. O mică reparație. Se reface.
 GASPARD : Dragul meu, îți mai dau o ultimă șansă. Eu cred că te constrîngem. Mai ales *acuma*.
 ȘTEFAN : Nu. Deloc.
 GASPARD : *Sauve qui peut ! (Iese să aducă bagajele.)*
 ELISE : E o poveste de adulter, Ștef ?
 ȘTEFAN : Nu. Nu cred...
 ELISE (*zîbind cordial*) : Păcat. Era o scuză. Dar, poate, nu știi tu.
 ȘTEFAN : Poate. Nu mi-am pus problema. Omul trebuie să fie liber, nu ! ?
 ELISE : Evident. Să fie liber să constate că nu e. Și-a dus și mobila ?
 ȘTEFAN : O parte din ea. Cea mai bună. Dar o să mă refac, nu-i problemă.
 ELISE : Poate ai comis tu ceva, Ștef, neconvenabil.
 ȘTEFAN : Nu cred. Am trăit foarte corect.
 ELISE : Asta se iartă greu.
 ȘTEFAN : Am respectat-o.
 ELISE (*rizînd malițios*) : Groaznic. Și ce altă ofensă i-ai mai adus ?
 ȘTEFAN : Am iubit-o.
 ELISE : Nu destul. Sau nu destul de eroic. N-o interesează disperarea ta ?
 ȘTEFAN : Nu sînt disperat. (*Ea îl privește lung, rapid.*)
 ELISE : Nici măcar atât ? Atunci, e ca și cînd nu v-ați fi despărțit !

ȘTEFAN : Ea a judecat în felul ei. Poate, calitățile mele... nu-i mai spuneau nimic.
 GASPARD (*apărînd cu două geamantane*) : Idiotule, nu trebuie să te faci iubit pentru calități, e comun ; trebuie să te faci iubit pentru defecte.
 ELISE : Probabil că n-a fost în stare nici de defecte serioase. Face omul ce poate.
 GASPARD : Să veniți să învățați școala la tata Gaspard. Nevastă-mea mă tratează de monstru, asta o fascinează. Nu mai spun ce viril mă face. (*Elisei.*) Cine a zgîriat caravana la aripa dreaptă ? Are o zgîrietură atîta.
 ELISE : S-a zgîriat ? Nu puteai s-o faci decît tu.
 GASPARD (*lui Ștefan*) : Vezi ? *Quod erat demonstrandum !* Monstrul a zgîriat-o. (*Alt ton.*) Dar pe monstru cine l-a zgîriat ?
 ELISE : Ai adus prosopul ?
 GASPARD : Ștef, la voi, aștia de la asigurări plătesc ceva ?
 ȘTEFAN : Sigur. Sîntem afiliați la convențiile internaționale.
 GASPARD : Perfect ! Înseamnă că ați învățat și fraudele legale. La noi s-a creat o nouă meserie : fraudator de fisc. Se acordă și doctoratul pe chestia asta. Mi se pare că aici...
 ȘTEFAN : Nu, în general se plătește. Bineînțeles, dacă ai documentarea necesară.
 ELISE : Ștef, ce înseamnă cuvîntul „*tehou-bouk*“ ? L-am tot auzit.
 ȘTEFAN : E un cuvînt turcesc. Înseamnă... pipă.
 ELISE : Pipă ?
 ȘTEFAN : Da, pipă cu tija lungă.
 ELISE : Ciudat. Nu înțeleg nimic. E o limbă grea. Se fumează atîtea pipe ?
 ȘTEFAN : În general... se fumează... Are și alte înțelesuri.
 ELISE : De pildă ?
 GASPARD (*văzînd că întrebarea îl incomodează*) : N-o să stăm să facem filologie romanică, acum. Iubitul, ți-am adus un casetofon încărcat. E al nostru. Ți-l dăm. Puștiul tău prizează muzica pop ?
 ȘTEFAN : Nu prea. E extrem de...
 GASPARD : Dar puștoaica ? Avem toată colecția : David Bowin, Demis Russos... Nazareth... Eu, ca specialist, pot să spun că nu sînt răi. Sau ați fi preferat clasici ?
 ELISE : În cazul ăsta, îl aveți pe el, în carne și oase. (*Il arată pe Gaspard. Intre timp, a dezambalat o parte din lucruri.*) Unde e dulapul pe care ni-l dai ?
 ȘTEFAN : Aveam unul foarte prezentabil...
 ELISE : Am înțeles. Dar *acuma* unde ne instalăm ?
 ȘTEFAN : Mai am unul, provizoriu.
 GASPARD : Numai provizoriul durează, spunea un concetățean. Asta e, dealtfel, și legea căsniciei noastre. Și, în general, a societății de consum. Ei, la voi, sigur, unde totul e proiectat pe termen lung...

ELISE : Nu-î momentul, acum, să-ți înfrigi deșteptăciunea în el, Gaspard. Nu vezi că e complet *groggy*? Parcă nu mai e același om.

ȘTEFAN : Nu, dragii mei, vă asigur... Este o mică jenă : nu mi-au venit încă schimbările de pat... Dar trebuie puțină răbdare, sînt comandate.

ELISE : *C'est pas la peine*, în jumătate de oră le dau gata. Ai mașină de...?

ȘTEFAN : Da...

ELISE : Ce tip?

GASPARD : Noi am luat una englezească acum, formidabilă, cu buiotă electromagnetică. *À propos*, știu că am schimbat carelajul și în bucătărie? Cînd ai fost tu aveam combina de debarasare nichelată?

ȘTEFAN : Cred că da.

GASPARD : Nu cred.

ELISE : Ba da, el a fost la noi în '64, cînd abia o luasem. Parcă-l văd și acum, cînd a apăsat greșit pe un buton și farfuriile s-au făcut tîndări.

GASPARD : Elise!

ELISE : N-are nici o importanță...

GASPARD : Familia Dantec... îi mai ții minte?

ȘTEFAN (*cam absent*) : Da. Ce mai fac?

GASPARD : Și-au luat în același timp cu noi, dar au schimbat-o anul trecut. Ei sînt, dealtfel, și cei care ne-au cumpărat ambarcațiunea...

ELISE (*izbucnire sălbatică de isterie inexplicabilă, urlet*) : Gaspard! Te rog foarte mult! (*Pleacă, violent, în baie.*)

GASPARD (*jenat*) : Nu-î nimic. Am pus degetul în priză. (*Rămas cu Ștefan, îl bate afectuos pe genunchi.*) Și crezi că nu se mai poate face nimic, bătrîne?

ȘTEFAN (*sec, golit*) : Ba da. Să hem ceva. (*Toarnă în pahare.*)

Întuneric

Scena 2

Cei doi bărbați sînt acum în cămașă și-și povestesc întîmplările stînd pe fotolii. Ștefan reprimă din cînd în cînd un mic căscat involuntar. Lumina îi prinde ca într-un cerc magic.

GASPARD : Spune, și... de ce n-ai mai dat semne? Noi te-am așteptat, v-am așteptat și anul trecut. Am zugrăvit și casa în cinstea voastră.

ȘTEFAN : Nu s-a putut... Au fost niște împrejurări...

GASPARD : Tot familie?

ȘTEFAN : Nu... Da. Copiii aveau nevoie de oarecare asistență. Fata, îndeosebi.

GASPARD : Vreau examen?

ȘTEFAN (*stînjînit*) : Oarecum...

GASPARD : Un cuvînt de strecurat, înțeleg.

ȘTEFAN : Nu, asta nu! Noi, aici...

GASPARD (*după ce-l privește lung*) : Da, aveți principii, e normal.

ȘTEFAN : De fapt, nu era vorba de un examen...

GASPARD (*fair*) : Bine, s-o lăsăm. Oricum, am regretat.

ȘTEFAN : Și noi.

GASPARD : Cred că n-aveți dificultăți cu viza?

ȘTEFAN : Nu. În situația mea...

GASPARD : Cum, în situația ta? Dar ceilalți?

ȘTEFAN : Și ei obțin, periodic. Statul are nevoie de valută, înțelegi că n-o poate risipi. Se fac eforturi mari de investiție. Așa că se mai amină plăcerile... personale...

GASPARD : Ah, *bon!* Și cine pleacă, totuși?

ȘTEFAN : Cei care au o treabă importantă... Un interes... Prieteni...

GASPARD : Dar și voi aveți prieteni!

ȘTEFAN : De-ai și puteam veni. Cum ți-am spus.

GASPARD : Înțeleg. (*După o pauză.*) Tu ești tot director?

ȘTEFAN : Inginer-șef.

GASPARD : Asta e mai bine sau mai rău?

ȘTEFAN : Cam tot acolo.

GASPARD : Vreau să zic : ai avansat sau ai dat înapoi?

ȘTEFAN : Nu-mi dau seama...

GASPARD : Ești obosit? Somnoros?

ȘTEFAN : Nu. Deloc.

GASPARD : Eu nu înțeleg ce se întîmplă, dragul meu. Voi vreți să vă apropiați, nu? de lumea „civilizată“...

ȘTEFAN : Ne-am și apropiat. N-ai băgat de seamă?

GASPARD : Am văzut niște stațiuni de benzină foarte frumoase, acum zece ani nu erau. Dar nu curăță parbrizele. E oprit, e contra principiilor?

ȘTEFAN : Probabil, era un ins mai neinstruit.

GASPARD : Să zicem. Ei bine, ce vreți voi? Ce înțelegeți prin civilizație? Să aveți șosele mai bune, hoteluri mai bune, mîncare mai bună. *D'accord*. Și pe urmă? Eu mi-am pus problema. În treacăt vorbind, se pare că n-aveți totdeauna alimentele pe care le cereți, *hein?*

ȘTEFAN : Mai sînt oarecari rămîneri în urmă, în câteva sectoare... În special în distribuție. E firesc... se face un mare efort organizatoric... și de investiție...

GASPARD : Toți facem, dragul meu, mari eforturi de investiție. La ce draeu', nu te întrebî? Ca să ne complicăm viața, s-o exasperăm. Au inventat cursa asta, întîi

de „mai mult”, apoi de „mai ieftin”. Au băgat toate mințile în ea, toate energiile. Ei, americanii, ne-au făcut figura, asta e trucul lor. Sînt nebuni. Și ne-au înnebunit pe toți, mari și mici: producîi ca să vinzi, vinzi ca să cumperi, cumperi ca să produci. Prima problemă: de unde cumperi. Sparge-te în patru, umblă, găsește. A doua problemă: cum să produci mai ieftin, să fii mai competitiv. A treia: cui să vinzi. A patra: de unde să iei bani, cumpărătorii fiind, cei mai mulți, tinichele. Dai pe credit. Atunci, trebuie să te crediteze și pe tine. Și morișca se învîrte: împrumută-te, produ, vinde, creditează; împrumută-te, cumpără, produ, vinde etc. Pentru ce? Ca să trăim toți în tensiune, aferați. Și asta e doar începutul, bagă de seamă.

ȘTEFAN: Dar, Gaspard...

GASPARD: Știu ce vrei să-mi spui, că asta e viața. Te înșeli, *mon vieux*, e doar *schela* pentru viață. Clădirea unde e? Ce se clădește? Confortul? Asta e numai *peretele* pentru viață. Dar ce e în interiorul peretelui? Neant. Televizor. Nevroză. Somn, ca să ieși a doua zi pe schelă. Întreținem o schelă în loc să umplem interioarele. Pe legea mea, am să mă fac budist.

ȘTEFAN: Mai bei?

GASPARD: Spune-mi și tu dacă nu e așa?

ȘTEFAN (*zimbînd*): Sper că nu vrei să-ți explic acuma principiul reproducției lărgite.

GASPARD: Lasă-l, l-am bobizat și eu, nu uita că sînt și eu socialist, cel puțin la origine. Marota americană e asta: să avem mult ca să stăm. Sau, varianta a doua: să avem mult ca să avem și mai mult. Să avem atît de mult încît să ne străvească ce avem. Eventual, să ne distrugă. Ne-au îndopat cu teoria emancipării: să ieșim din nevoie, prin organizare, automatizare etc. A ieșit pînă acum vreunul *de-a binelea* din nevoie? Și dacă a ieșit, unde s-a dus? În sudul Italiei, să se plietisească fotografiînd bisericile și monumentele de artă. Sau la Pol, să vinze reni. Și? Asta e întrebarea mea: și? N-au știut ce să facă, acei puritani nenorociți, deșteptii ăia seci, și de două sute de ani au transformat viața în calcul. *Toată!* N-au lăsat nici un ungher neînfestat de microbul calculului, al rentabilității. Și acum veniți și voi să înghițiți pilula, și preluați marota. Vă felicit!

ȘTEFAN: Hai să vorbim altceva.

GASPARD: De ce?

ȘTEFAN: Așa. Noi avem altă concepție despre progres. Și tu o cunoști. Și n-are nici un rost, pînă cînd vin cearșafurile...

GASPARD: Dar nu mă interesează cearșafurile voastre murdare! Sau curate! O să aveți într-o zi buiotă electromagnetică

mai bună decît cea englezească!? Și? Nu mă interesează! Asta se poate! Mă interesează s-aveți un sistem social mai luminat, o grijă specială pentru om, pentru resursele lui... *Aici*, cum stați!? ȘTEFAN: Știi bine că omul e privit la noi ca scopul suprem al tuturor eforturilor care se fac. Totul se întreprinde pentru dezvoltarea lui armonioasă, multilaterală, pentru valorificarea judicioasă a tuturor...

GASPARD: Bătrîne, știi ce? Nu e nici un regim în lume care să nu fi declamat asta.

ȘTEFAN: Dar la noi se aplică. Noi prospectăm din punct de vedere social o formă nouă, reprezentăm o mare cotitură a istoriei. Te îndoiiești?

GASPARD (*alt ton, aceeași mobilitate*): Dacă mă îndoiam, nu veneam aci. E esențial pentru mine, pentru echilibrul meu interior, să găsesc o societate unde oamenii să fie într-adevăr ceea ce sînt, să se dezvolte armonios, încrezători, să spună ce gîndesc, să creeze... și unde în adevăr statul să-l ajute pe fiecare să fie el însuși — înțelegi ce vreau să spun. Fiîndcă, îți declar deschis: noi, în Apus, avem oarecari resurse, mult mai mari, poate, decît ale voastre, dar modul în care le folosim, mai exact, în care sîntem folosiți... Eu, de pildă, mă lupt de doi ani cu municipalitatea să înființez o orchestră a Conservatorului, și să mi-o subvenționeze. Nu vreau arginți pentru mine personal, renunț, am destule lecții de vioară, fiecare negustoraș de brînză consideră *de bon-ton* să-mi trimită o drasla, și tu știi că în Franța e multă brînză... Elise are și ea un salariu. Dar doare o recunoaștere, un impuls. Se dezinteresează. Aici, m-am informat, aveți orchestre aproape în fiecare oraș.

ȘTEFAN: În cele mari...

GASPARD: E o viață culturală activă. Artiștii sînt recunoscuți, tratați cum trebuie, onorați. Cînd am sosit, am greșit ușa, Elise a sunat la tipul de jos. Avea un apartament sumptuos, covoare, pictură, mult mai bine decît la tine — trebuie să recunoști. Probabil, un artist.

ȘTEFAN: Nu. Medic veterinar.

GASPARD (*fluieră admirativ*): *Oh-là-là!* Inseamnă că aveți, totuși, un sistem solid de salarii. Și că vorbesc prostii cei care vă calomniază. Dacă asta e *standing-ul* actual, jos pălăria! Iartă-mă că te întreb: inseamnă că Sanda te-a devalizat, pur și simplu!?

ȘTEFAN (*ezitînd*): A luat ce-i mai de pret...

GASPARD (*cu o apreciere bărbătească*): Acum, că sîntem între noi: de ce?

ȘTEFAN: Nu știu.

GASPARD (*după ce îl privește lung*): Cum vrei. Deși, între doi tovarăși de *maquis*

care și-au împărțit gamela și și-au salvat viața unul altuia...

ȘTEFAN : Nu știu ! Aveam o situație relativ bună...

GASPARD (*intervenind fără să vrea*) : Toți au. Asta e paradoxal. În Franța e o prosperitate ca niciodată, dar nu e francez să renunțe la plăcerea de a înjura guvernul, oricare ar fi. E cronic. Și pe măsură ce standardul se va îmbunătăți, înjurăturile vor fi tot mai sonore. Din fericie, nu simțem încă destul de bogăți ca să întreținem și o pătură de *hippies*, adică de contestatari totali. Decît periodic. Dar, dacă se va dezaxa cultura, îi vom avea ! Te ascult. A, și încă ceva : nu condamnă femeile care *iau* : e formula lor de a participa, de a păstra legătura. O știu, sint pățit. Deși Elise a venit *dînd*, sau, mai exact, *promițînd* — de unde și răceala ei inițială. Ai văzut ce precisă e ? Uneori îmi face frică. Te ascult.

ȘTEFAN : N-am ce să-ți spun. Gaspard. Ne-am înțeles relativ bine totdeauna, ne-am trăit viața corect...

GASPARD : Ai avut vreo aventură ?

ȘTEFAN : Nu cred.

GASPARD : Aha, nu crezi. *Polisson, va !* (*Vrea să forțeze mereu intimitatea, dar celălalt e reticent.*)

ȘTEFAN : Nu, Gaspard, la noi, aici...

GASPARD : Știu : adulterul e interzis. (*Ride.*) Și la noi. Prin Codul Penal.

ȘTEFAN : Nu, dar se pune un mare accent pe situația morală, și de asta mă necăjește gestul ei. Sigur, principiul egalității fi dă dreptul să-și asume toate răspunderile. Dar trebuia să se gîndească, totuși, că avem un prestigiu, un nume. Nu mai ai 18 ani să fugi de-acasă.

GASPARD : *De cine ?* Asta e întrebarea. (*Cum Ștefan nu răspunde, el continuă, volubil.*) Cînd am lăsat-o pe Charlotte, îmi ajunsese pînă aici. Nebuna era *tapa-geusă*, vulgarică, o știu, pusă mereu pe hărtă, spărgea tot — uneori, în capul meu — o dată mi-a spart vioara, n-avea măsură, a dat cu ea după un *gaillard* care se benocla la ea. îl provocase. A treia zi după scandal, despărțire etc., mi-adeuce un *Amati* veritabil. — De unde-l ai ? — Nu te privește. Nu-l merita porcul ăla. Cum nu mă merita nici pe mine. — Ai fost a lui, cocotă ordinară ! — Nu, am venit la tine în ciorapi albi și cu un crin în fiecare mină, cîntînd *Ave Maria* !... Avea suflet, dar mă trăgea la fund. După zece ani de *bistrot*, mă săturasem de încurcături cu polițiști cărora le arăta fesele, de chefuri păguboase, de plîns și de amor nebun. Se termină cu toate astea. Gata cu revoluția permanentă ! Am fugit, m-am căutat. Cînd a apărut Elise, cu babacul ei, alsacianul, eram de doi ani liber. A venit

la local, un bar de noapte mai *distingue*, am înaintat cu vioara spre ea, ne-am înțeles dintr-o privire. Avea manșete, împeccabile, ea și mine. Bătrînul a simțit instantaneu. Ți-am spus vreo dată povestea asta ?

ȘTEFAN : Nu.

GASPARD : Cu un cuvînt, m-a salvat din gunoi. Nu materializește. Cîștigam cît voiam. Am uitat să spun că eram irezistibil. Babacu' nu m-a vrut, avea industrie de biscuiți, paste făinoase, *cognac*, îi trebuia ginere gestionar, umbra după un văr al ei, Gaston, un pătrat. Știa că am un fiu cu Charlotte, că am idei socialiste. Și fata mea are gîrgăuni — mi-a spus în birou, cînd a văzut că nu mai are încotro — sper să-i canalizezi în direcția echitabilă. — Domnule, trebuie să vă spun că am luptat în *maquis* pentru o reformă de structură socială, pentru un guvern de stînga al muncitorilor și proletarilor... M-a întrerupt : muncitorii cîștigă mai bine decît dumneata, *cher monsieur*, iar proletari nu mai există decît dacă cineva are intenția neapărat să-și zică așa. Eu pot da de mîncare oricui, fără mine și capacitatea mea de organizare n-au ce minca, cu toată forța lor de muncă. — Dar capacitatea asta poate trece asupra statului. — Ah, bah, statul e o abstracțiune, și în loc de proprietari vor veni funcționari mai puțin pregătiți și mai puțin interesați. Care, pînă cînd își vor instala instinetele de conducere, de fapt tot un fel de instinect de proprietate, vor ruina jumătate din întreprindere. — Cine știe dacă n-avem nevoie de puțină ruină, ea să simțim din nou pulsul adevărat al vieții. A zîmbit : — Dacă asta înseamnă că nu vrei dotă, de acord. Deși pari sănătos. Știi, tinere, care e deosebirea între americanism și socialism ? Americanismul e visul celor săraci de a deveni bogăți, socialismul e visul celor săraci de a lua locul celor bogăți. Am protestat violent, era să-l cîrpesc. El a ris ea de-o glumă, a schimbat vorba. M-a întrebat de băiat, apoi, dacă o mai văd pe Charlotte. — Mai rar, deși simțem în cei mai buni termeni. A zîmbit : — Cînd nu trăiești cu cineva, e ușor să fii în termeni buni cu el. Am înțeles, ne-am îndepărtat. Acum și-a măritat fata a doua, i-a dat ei, nu-mi pasă : am ce minca, am o poziție excelentă, avem o proprietate în sud, cu chirași, și cu ipotecă. Dar tu dormi, Ștef !

ȘTEFAN : Nu. Deloc.

GASPARD : De ce ești îngrijorat ?

ȘTEFAN : Nu sint.

GASPARD : Atunci, trist.

ȘTEFAN : Nu sint.

GASPARD : Cînd o ai, averea nu contează, bătrîne, crede-mă.

ȘTEFAN : Evident. Dealtfel, o să mă refac, din toate punctele de vedere. Ați nimerit voi într-un moment mai... descoperit. Dar, în general...

GASPARD : Nu-i vorba de general... E vorba din ce cauză s-a ajuns aici.

ȘTEFAN (*puțin impacient, dar simlind liniștea*) : Dragul meu Gaspard, știi tot așa de bine ca mine că viața e complexă, multilaterală — există lucruri logice și există și lucruri ce țin de o determinare probabilistă. Despărțiri se mai văd, ai avut și tu. Dacă Sanda a crezut că e mai bine așa, că exigențele ei au sporit, sînt altele, eu n-am avut posibilitatea s-o conving de contrariul. Poate nici n-am făcut tot ce trebuie, e și o lipsă a mea...

GASPARD : Vrei să fac eu mai mult ? Să mă duc să-i spun... ?

ȘTEFAN : Ce ?

GASPARD : Că regreti, că ai vrea să vină înapoi.

ȘTEFAN : Știe că regret, nu-i spui o nou-tate. A dorit să se emancipeze, nu mă interpun. Sînt un om al zilei de azi, dacă cineva crede că se poate realiza altfel...

GASPARD : Dar ce înseamnă realizare, idiotele, decît conviețuire, creșterea copiilor, săpatul într-o grădină de cartofi, un cuvînt bun spus la timp, o perspectivă ? Plăcerea unei oaze, într-o lume care se descompune, merge la dezastru. Și unde tu nu mai poți nimic special...

ȘTEFAN (*mai rece*) : Asta e părerea ta.

GASPARD : Fii serios, omule, îți rămîn puține lucruri de făcut în viață. Totul e asumat de alții, nu vezi ? Se fac peste capul tău războaie, păci, convenții, și tu stai și te uiți în gazetă. Măcar nevasta și copiii sînt ai tăi, îi determini tu, cît de cît.

ȘTEFAN : Determind și alte lucruri, Gaspard. GASPARD : De pildă...

ȘTEFAN : De pildă, direcția pe care mergem, sectorul în care lucrez, realizarea sarcinilor...

GASPARD : Cu tine nu se mai poate discuta ! Ah, nu ! Tu chiar ai impresia că influențezi ceva în mersul acestei lumi, așa inginer-șef cum ești ?

ȘTEFAN : Bineînțeles.

GASPARD : Te felicit, bietul meu prieten. Eu mă consider complet neutralizat. Să știi că n-am nici o contribuție la dezastrul care va să vină.

ȘTEFAN : Ce dezastru ?

GASPARD : Tu chiar te faci, Ștef, sau vorbești serios ? Tu nu simți în aer că sîntem făcuți, terminați, că ne-au băgat într-un dans din care nu se mai iese... ?

ȘTEFAN : Nu.

GASPARD : ...și care nu e al nostru, al indivizilor, ci mult peste capul nostru ! ? Tu nu simți ce poate să vie, oricînd, în orice moment ?

ȘTEFAN : Ba da, sora mea e caearsfăurile. GASPARD (*il privește o clipă, uimit, apoi începe să ridă*) : Bravo, mi-ai plăcut ! Sau Elise cu ajutorul occidental. Elise ! ELISE (*din ușa băii*) : Vin îndată ! GASPARD : Vino să vezi un monstru inocent, care crede încă în nemurire și în eficacitate. Sau un ipocrit îngrozitor !

ELISE : Fereste-te de individ, Ștef. După trei pahare, începe să devină catastrofic. Și asta numai de cînd m-a luat.

GASPARD : Nu pot să scot nimic de la animalul ăsta. Hai să ne mutăm la alți români mai comunicativi. (*Elise iese.*) A *propos*, ce mai face prietenul Vladone ?

ȘTEFAN (*cu o privire echivocă*) : Vladone ?

GASPARD (*grav*) : A murit ?

ȘTEFAN : Cum o să moară ! ?...

GASPARD : Ai dreptate, aici nu mai există nici moarte. Cu asemenea propagandiști, *je m'en doutais*. În schimb, la noi, am primit asigurări, sîntem toți pe dric, cu sistem eu tot.

ȘTEFAN : Nu e vorba de propagandă...

GASPARD : Ba, din nefericire, este, dragul meu. Și la voi, și la noi, și în toate părțile. Dacă eu spun că apa voastră la baie e bună, dizolvă săpunul, se va găsi cineva să interpreteze că v-am lăudat țara, regimul. Dacă spun că i-am e, vor spune că am denigrat-o, că i-am găsit nod în papură. Dacă spun de vin, e mai grav. Dacă spun că aveți păduri masive, se presupune că nu le-ați exploatat suficient. Dacă spun că le-ați supraexploatat, vor întreba de ce mă amestec. Chiar vizita asta o să fie pentru tine prilej să te împăunezi cu merite naționale, iar pentru alții să te suspecteze că nu te-ai împăunat de ajuns. Vladone, evident, n-a murit, iar dacă i-a venit trista idee s-o facă, a murit eroic, salvînd doi copii din apă. Eu, cu rulota mea, sînt și eu un propagandist pentru capitalul francez. Crupa nevastă-mi e propagandă pentru amorul francez. Surîsul meu malițios e propagandă pentru politetea franceză. Și, atențiune : chiar plăcerea Sandei poate fi propagandă pentru libertatea româncei moderne. (*Schimbînd tonul.*) Haide, știi că ești necăjit. Spune-mă un cuvînt din care să înțeleg ce nu e în regulă. Tot ne ducem dracului, mai curînd sau mai tîrziu.

ȘTEFAN (*cu o convingere egală*) : Nu ne ducem, Gaspard. E greșit să crezi asta.

GASPARD (*își scoate ochelarii, îl privește*) : Uite, abia acum încep să înțeleg de ce a plecat Sanda...

ELISE (*apare udă, rizînd în hohote*) : S-a dat drumul brusc la apă și m-a... și m-a... Hai să bem !

Întuneric

Scena 3

Sint în pijamale și peignoir, s-a băut mult, Gaspard a devenit sentimental și patetic, Elise, lucidă și sarcastică. Ștefan parecă a amorțit, numai ochii îi lucesc ca de frigiuri.

GASPARD : Te rog să mă ierți, iubitul meu prieten, n-am vrut să-ți fac rău. Vreau să conțezi, mai mult ca oricând, pe sentimentele noastre cele mai...

ELISE : Poți s-o faci liniștit, Ștef. Bărbatul meu nu spune nici o prostie, nici o *saloperie*, fără intenții excelente. N-are putea bate sau ucide fără să se înduioșeze, ca o cîrpă. Are privilegiul de a fi uman.

GASPARD : Ceea ce nu e cazul ei. Iubitele, nu mă gîndesc la mari principii, și nu m-am gîndit niciodată. Poate numai pe vremea cînd mergeam cu de Gaulle să eliberăm Franța. Între timp, ele s-au dus, aceste principii, și așa fi chiar vesel să știi unde.

ELISE : Și pe mine m-ar amuza. Nu-s aici?

GASPARD : S-ar putea să fie, Elise, prin altă parte nu le-am întilnit. Am întilnit oameni care spun adevăruri, dar din cele fără nici o importanță. Eu, trebuie să-ți mărturisesc, am abandonat lupta cu marile principii.

ELISE : A găsit alți dușmani, mai pe aproape.

GASPARD : Am abandonat lupta cu marile principii, dar nu și căutarea lor. Umbliăm prin lume și le căutăm. Mergem la prietenii acasă și le căutăm. Nu fleacuri, reguli de conduită, mici principii. Cu micile principii ne-am aranjat : să fii credincios, să nu furi, să rîvnești numai o parte din ce au alții, cu astea dormim liniștit, nu ne incomodează. Deși ar trebui să ne deranjeze și astea.

ELISE : Au rămas foarte puține lucruri care ne mai deranjează somnul. Și sînt în curs de lichidare. Așa că vă propun să mergem să...

GASPARD : Gaiță, taci ! Bonzii marilor principii ne-au vîndut cuvinte mari, prin popii lor, prin oratorii, tribunii și gazetarii lor, ca să ne ție la dispoziție. Tru-fașii ne-au predicat modestia, hoții, cinstea, marii risipitori, economia, cei fără rigoare ne-au cerut să fim punctuali și riguroși — altfel n-ar fi putut funcționa ei. Ipocriții ne-au dat lecții de sinceritate. Pentru noi sînt coduri de onoare, de maniere, de *bon-ton*, coduri de moralitate. Pentru ei e jocul deschis. Găinăria la anumite proporție se cheamă spirit de

afacere, minciuna la un anumit grad de vine talent diplomatic. Sub etitoria culturală se ascunde evaziunea fiscală, sub pudoare, sterilitatea și viciul.

ELISE (*aplăudă*) : Bravo ! Poți intra în Parlament ca deputat de centru-stînga. Ștef, tu știi să vorbești așa ?

GASPARD : El nu știe să vorbească nimic, el are mîine afaceri curente. Bilanțurile lui sînt în kilograme, lei și, eventual, dolari. Obsesiile lui sînt ușoare, și asta e o mare fericire pentru un om sau o nație. Lor le-au lipsit obsesiile, grelele obsesii, Elise, acelea din a căror organizare s-a născut cultura Apusului și, în general, marile culturi. Ștef, din cit am înțeles, voi n-ați prea fost obsedați.

ȘTEFAN : Ba da : de viață.

GASPARD : Asta nu e obsesie ! E dorință, tropism, instinct de conservare a individului, a speciei. Dar obsesii propriu-zise n-ați avut. Obsesia voastră religioasă e slabă, a pălit repede. Spiritualismul vostru e decolorat. Apusul s-a învîrtit printre obsesii și tot chinul lui e să le supună sau să le combată. Azi, cînd sînt prea multe, e reconfortant să vii într-o țară unde totul a rămas vital, primar. Voi, Ștef, cu lipsa voastră de fixație, cu lipsa voastră de obsesii, apăreți azi aproape ca o soluție, ca o cură ; fiindcă trăiți mai mult în biologice. Nefericiților, de ce umblați să ne imitați ? De ce vă anulați principalul avantaj pe care istoria, ce ne uscă, vi-l dă astăzi asupra noastră ?

ELISE : *Encore une fois*, „bravo“ ! Și acum, zut ! La culcare !

ȘTEFAN (*calm*) : Să știi că se poate evolua și fără să vă imitam, dragii mei.

GASPARD : Oh ! L-ai auzit ? Lasă-mă să-i spun imbecilului care a zis că determină el istoria : *la barbe* ! Sîntem prăjiți toți, domnul meu ! Prăjiți, terciuți, poluați, într-o zi, cremați. Sau vitrificați !

ELISE : În acest punct al benzii eu mă retrag, fiindcă cunosc restul.

GASPARD : Ah, te bucuri, găinușo, crezi că după cremare vei fi un vas de Sèvres. Dar dacă vei fi o oală de supă cu melci înlăuntru ?

ELISE : Nu mă excita, Gaspard, sîntem în casă străină.

GASPARD : Absolut străină. Omul ăsta mi-e complet străin. Am făcut campania împreună, a fost la mine, am fost la el, dar nu-l cunosc ! El lasă nevastă-sa, într-o zi, și el, care determină istoria, în loc să alerge, s-o pîndească, s-o cheme, să tresară la fiecare sonerie... (*Sonerie. Se face liniște.*) Asta-i Sanda. Asistăm la un moment solemn. Propun să ne sculăm în picioare. (*Ștefan se duce și el, oarecum emoționat, să deschidă. Intră Milica.*)

MILICA : Acasă, boierii ? Uite că picară și-mnealor. Bonjour a la franse. Să iertați, eu sînt sora de la domnul director. Putea să găsească una mai brează. Că și el e brezoî.

ELISE (cu interes) : Ce spune ?

ȘTEFAN : V-a dat bună seara. A zis „bine ați venit”. (Gaspard face o reverență comică.)

MILICA : Încet, mamă dragă, să nu-ți iasă osul pînă spate. Mulțumesc de complenenturi. Ce vorbești ! Tot francezii galantoni. Al meu, Trancă, și să vrea să facă așa, îl ține șoricicul. Că bagă-n el nuna tuzlamale, d-alea regale, ăsta și eu, republican...
GASPARD : Nu înțeleg nici o vorbă. E sora ta, nu ?

ȘTEFAN : Da.

GASPARD : Și ce spune ?

ȘTEFAN : Spune... că-i pare rău că a întirziat.

GASPARD (gentil, Milicăi) : *Ce n'est rien, mieux vaut tard que jamais, Madame.*

MILICA : Uite ce, eu „madam” s-o lăsăm mai încet. Eu nu-s madamă, eu-s rihtuitoare. Da' m-am ținut să dau și eu un ajutor tovărășesc, ca-ntre frați, deh ! Că vezi că și pitacu' care-l iau se duce, fir-ar mă-sa a dracului, pardon de expresie. Că-l mai zulește și Trancă să-și ia basamacul... Și-o mai seot la capăt cu nenea... (Arată pe Ștefan.) Ce vă uitați așa ?

ELISE : Ce spune ?

ȘTEFAN : Spune că e muncitoare și că...

MILICA : Dacă mă luam eu lămîiță, cum scrie la carte, și cu popă, puteai să soui și „madam”, că nu mă șucăream. Da' ce-mi trebuie, să stau legată la pripon ? Dacă deschide Trancă ochii pe alta într-o zi, mai cu pansion ? Eu, vorba aia, eu cîtă carte știu pot asculta radio perfect.

GASPARD : Vorbește de radio, nu ?

ȘTEFAN : Da...

MILICA : Eu, grija mea e să nu rămîi corigentă, cînd s-o trece în clasa ailaltă... de salarizare — v-ați prins ? Așa că ce-mi trebuie ? Coroană tot nu-mi pune în cap decît pe năsălie. Hamu' și praștia, vorba aia. Că tot așa zicea unu' Chireu de la sindicat : ce nu vă luați, fă femeie, să trăiți și voi după principii ? Zic, păi dacă pui pirostriei și mă fac eu principii, cum o să-ți mai lipești, bre tov. Chireule, laba pe buca mea, din greșeală ? Că te poenesc de-ți sar ochii, odată ce sînt madam ! A tăcut peste.

GASPARD : Trebuie să fie foarte amuzant ce spune sora ta. Tradu-ne și nouă.

ȘTEFAN : Vorbește de căsătoria ei... De serviciu... Spune tot ce-i trece prin cap. E cam vorbăreată.

MILICA (a văzut la Elise ceva) : Asta-i de madipolon ? Se spală bine ? Am mai spalat eu nește chestii, ziceai că n-au moarte,

dar s-au rupt, s-au făcut fleandură, măcar că erau, vorba aia, de la capitaliști... Ei, zic, frățioare, nici cu voi n-ajung departe...

GASPARD : Pariez că acum atacă capitalismul.

MILICA : Că știu că mai apucăm și noi, pe șest așa, din pachete, cu ciubuc.

ELISE : Ce zice ?

GASPARD (sare cu tabachera) : Pot să vă ofer o țigaretă franceză ?

MILICA : Fugi, dom'le, că nu trag. Mersi.

ȘTEFAN : Milica, eu zic să...

GASPARD : Nu, te rog să ne traduci. Cred că am prins esența. Că avem marfă proastă, camelotă. Absolut de acord.

ȘTEFAN : Nu, n-a spus asta.

GASPARD : *Madame, je suis tout-à-fait d'accord avec vous.*

MILICA : Iar mă trăzniși cu „madam” ! ?

ELISE : „Tehoubouk” ?

MILICA : Ei na, că doar n-o să facem secret acū, doar sînteți dîtai prieteni ! N-ați găurit cașcavalul împreună ? Auzi ? Mie nu-mi prea place să aibă omul secrete. Dealtfel, la mine nici nu prea țin secretele că, vorba aia, știu tot. (Ride.) Mai vrea el Trancă să mă ducă...

ELISE : Ce înseamnă Trancă ?

MILICA (Elisei) : Trancă e omul meu. Omul care mă bate. Și care mă iubește. Glibiu, al dracului. Dar și eu țin la el ca sare. Vorba aia, în ochii cui ți-e drag. Cît oi ține. Și cînd nu... un șontorog tot mai gășesc. Că-s pricepută, doamnă, la toate. Lucrez în fabrică, nu ca alții, p-ormă viu, spăl, deretec, îl calc pe nenorocitul ăla să-l placă mahalaua, rînesc, sînt în comitetul de stradă, alerg la miting, la activități obștești, unde se cere. Acū fug acasă, că fac dulceață de trandafiri, i-am lăsat opăriți — că am obraz, să nu stați cu curul pe așternutul murdar, pardon de expresie.

GASPARD : Aș da o mie de franci să știu ce spune această *Madame Sans-Gêne* !

MILICA : Ia te rog, știu ! Trebuia să vă las și eu cum v-a lăsat boieroica aia de Sanda, cumnată-mea, că i s-a aplecat de trai bun.

ȘTEFAN : Milico, nu te mai băga ! Mai taci din gură !

ELISE : Spune ceva despre Sanda.

GASPARD : Îmi dau seama după cenzura democratică a lui Ștef.

MILICA (scuzîndu-se) : Nu-i place lui dom' director să-l atingi în firmă. Așa că scuzați. Luați-vă marafeturile astea și mergeți să faceți pufi. Aoleu, așa-i, că voi nu vă scuțați la cîinci, cînd iese Trancă să dea primul rîcnet la bocanci. Voi aveți alt fus orar. Noi sîntem mai la răsărit, d-aia. Avem ziua mai lunguiată, cu cît ne mai lungim pe la ședinte. Noroc cu cîte o coadă că mă mai odihnesc și eu. Că acolo, vorba aia, mai stai să bom-

băni, trecî timpul, te distrezi. (Le dă mîinile, cordial.) Lasă, noi să fim sănătoși! Să vă simțiți bine p-acilea și... alivoar!

GASPARD (*fermecat, simțind curentul de simpatie al Milicăi*): Au revoir, Madame!

MILICA (*intorcîndu-se din ușă, își reprimă violența și spune cît mai distins, zîmbînd la rîndul ei*): Madam e mă-ta!... (*Iese.*)

GASPARD: Prietene, te rog să reproduci cuvînt cu cuvînt ce-a spus.

ȘTEFAN: A spus niște baliverne... E o față simplă, altfel bună, dar n-a avut parte de beneficiile școlii. Evident, e alfabetizată... cred că are patru sau cinci clase... Nu face prea mult pentru ridicarea ei... pentru cultură... Am vrut s-o duc de cîteva ori la teatru, să-i fac un abonament — la noi teatrul e foarte ieftin — nu i-a plăcut: trebuia să tacă prea mult.

GASPARD: Are dreptate.

ȘTEFAN: Ne-am dat osteneală, să știi. La noi se fac eforturi pentru atragerea maselor în circuitul valorilor culturale. În cazul ei, din nefericire...

GASPARD: Nu-i nici o nefericire. Francezii medii și, în general, tinerii Apusului, ajunși profesioniști, sînt de-o încultură scîlpitoare. Dar n-au farmecul soră-ti, nici vervea ei. Ce-a spus? Că mor de curiozitate.

ELISE: Îi iubește pe Trancă acela? După cît se bat, aș zice că da.

ȘTEFAN: Exagerează.

GASPARD: Cu hătaia nu exagerezi niciodată. Ce spunea de activități, de bloc?

ȘTEFAN: E foarte activă... Regreta că v-a făcut s-o așteptați.

GASPARD (*privîndu-l iarăși lung*): Ștef, eu cred că e bine să mergem să ne culcăm...

ȘTEFAN: Sînt de acord.

GASPARD (*foarte puțin sarcastic*): Hai, Elise. Acum avem totul.

ELISE: Te lauzi. (*Lui Ștefan.*) Măcar despre Sanda spune-ne ce a zis.

GASPARD: A spus că e bine mersi, că muncește, că are dreptul să-și determine singură viața, pe baza principiului egalității sexelor și a convenției de la Berna... N-ai înțeles? Eu am priceput tot ce-a spus. Și că ne-așteaptă pe noi. Și că e fericită că am venit, chiar dacă materialele noastre se desiră repede. Nu-i așa? Nu asta a spus, Ștef? (*Ștefan zîmbește, vexat.*)

ȘTEFAN: Nu chiar.

ELISE: N-am auzit de Berna.

GASPARD: Ei, atunci e convenția de la Geneva, la care am contribuit în bună parte și noi! A mai spus că regretă că n-a făcut Sorbona, ca să vadă ce minciuni se toarnă pe acolo. Și că fratele ei, pe baza determinării probabiliste, e pe punctul să ajungă din nou director.

ELISE: E adevărat?

ȘTEFAN (*zîmbînd silit*): Dacă așa ați înțeles... Înceamnă că nu mai e nevoie să traduc.

GASPARD: Noapte bună! (*Iese, Trîntește ușa. Elise mai zăbovește o clipă, zîmbește, iese și ea. Ștefan pune mina pe telefon.*)

ȘTEFAN: Allo! Tovarășul director? Vă salut. Iertați-mă că vă deranjez acum. Cred că în chestiunea înlocuitorilor de abraziwe am găsit o soluție... Da, mi-a venit o idee...

Întineric

Scena 4

S-au retras toți, dar, minat de cine știe ce gînduri, Gaspard a revenit în salon, unde bea tăcut de unul singur, la lumina scăzută de miez de noapte. Deodată, o ușă se deschide și un tînăr, sobru și expresiv, pătrunde să caute ceva. E surprins, dar nu speriat să-l descopere pe Gaspard.

GASPARD: Dumneata, jeune homme, trebuie să fii Mircea.

MIRCEA: Exact, domnule Bonnald.

GASPARD: De unde știi...?

MIRCEA: Rațional: prin eliminare. Empirie: v-ați anunțat.

GASPARD (*zîmbește*): Promovat. (*Apoi.*) Vroia să treci, probabil, neauzit.

MIRCEA: Cu bocancii ăștia, era greu. (*Într-adevăr, are bocancii cu ținte, care nu se potrivesc cu parchetul. Și-a luat ce i-a trebuit.*) Vă dorese noapte bună.

GASPARD: Urare utilă, dar nu mă las numai pe ea. Am luat și un somnifer. Ce vrei, voi, materialistiți ne-ați învățat să ne întemeiem numai pe materie. Urările nu mai au efect. Nu crezi într-un declin al cuvintelor?

MIRCEA: Nu.

GASPARD (*ironic*): Eram sigur. Acum știu schema, mi-a predat-o tatăl dumitale. Deci, pentru dumneata, cuvintele sînt egale cu înțelesul lor!?

MIRCEA: Cele care duc undeva.

GASPARD: Ah, sublimă amăgire! Dar nici un cuvînt nu duce nicăieri!

MIRCEA: Cuvîntul „noapte bună!“ mă ducea la mine în cameră.

GASPARD: Aceeași eludare a fondului! Aceeași tactică scîită! La urma urmei, de ce trebuie să sîngerez eu pentru cuvînte? Sînt numai un biet violonist. Noapte bună! (*Se întoarce la paharul său. E pe jumătate beat.*)

MIRCEA (*după ce l-a privit, cu puțină îndulgență*): Vreți un cub de gheață, domnule Bonnald ?

GASPARD: Aș fi în extaz, domnule geolog. De unde-l extragi ?

MIRCEA: Venisem pentru același lucru. (*Are în mână un pahar cu cuburi.*)

GASPARD: Vezi cum se pot, totuși, înțelege oamenii ? (*Îl examinează.*) Dumneata pari muzicalizat pe tăcere. La vîrsta dumitale, tata era extrem de expansiv.

MIRCEA: I-a trecut.

GASPARD: Mă întreb de ce ?

MIRCEA: Expansivitatea vine din scopuri largi, imprecise. Ale noastre s-au precizat.

GASPARD: Adică ?

MIRCEA: El trebuie să dea producție. Eu, să găsească rezerve. Avem un cadru, un statut. Funcționăm. E clar.

GASPARD: Și atunci, muzica ?

MIRCEA: Vă privește.

GASPARD: Pe dumneata, deloc ?

MIRCEA: Deloc. E cadrul dumneavoastră.

GASPARD: Artele, pictura... ?

MIRCEA: Nu cunosc, regret.

GASPARD: Exagerezi.

MIRCEA (*zîmbet*): Poate.

GASPARD: Curios, o am tînăr căruia nu îi place să se încălzească !

MIRCEA: Nu-mi place risipa, domnule. Sînt profilat pe ordine.

GASPARD: Dar nici n-ai avut vreme să...

MIRCEA: Ba da. Am avut.

GASPARD: Ce-ai putut să risipești dumneata pînă acum ?

MIRCEA: Imens. Am învățat despre Pharmace.

GASPARD: Despre cine ?

MIRCEA: Despre Pharmace. Despre Antonin Piul. M-am chinuit cu Coresi.

GASPARD: *Connais pas !*

MIRCEA: Mi-am spart capul cu Bossuet. Știam pe dinafară toate dinastiile Bizanțului. La ce ? Ca să sap după petrol. Nu, domnule : avem enciclopedii la dispoziție, clasificări zecimale, mașini electronice.

GASPARD: *Tiens ! Vous vous payez ma tête !*

MIRCEA: Dioclețian, ce a făcut Dioclețian ? Dumneata știi ? Ce a spus Goethe în timpul bătăliei de la Valmy ? Ei și ? Ce a spus ? Există o fișă, undeva. Am eu nevoie pentru forat petrol de ce a spus Goethe în timpul bătăliei de la Valmy ? Sau poate dactilografa care bate 12 ore caiete de sarcini, sau șeful de livrări ? Are ? Mergă la ultimul tip de computer și în cinci secunde obține totul.

GASPARD: Mă strivești. Acest „totul“, domnul meu, e un rabat !

MIRCEA: Chiar așa ? !

GASPARD: Pentru că nu contează conceptul...

MIRCEA: ...contează utilitatea ! Dacă scoatem sau nu scoatem petrol, cu un preț

de extracție mic și de revenire mare. *Le reste, c'est de la blague.* De acord ? (*Nu se știe dacă e cinic sau ironic.*)

GASPARD (*tot mai uimit*): Spune, tînere, pentru dumneata un Mozart n-a însemnat niciodată ceva ?

MIRCEA: Ba da. Un copil pudrat. Și care nu știa mai nimic.

GASPARD: Despre ce ?

MIRCEA: Despre nimic. Despre geologie, de pildă. Nu știa. Nu-l interesa.

GASPARD: Știa, în schimb, imens despre sufletul omenesc.

MIRCEA: Despre al lui. De fetiță duioasă, pudrată. Despre contese. Și nici măcar atît. Ce am eu cu contesele lui ? Eu mă învîrt printre oamenii mei. Cu probleme. Cu elanuri constructive. Cu drame, uneori. Atunci, ce am eu cu behăiturile lui galante ?

GASPARD: Dar și voi îl cîntați pe Mozart ! Aveți programe culturale !

MIRCEA: Sigur. Am și abonament.

GASPARD: Vi se reține obligatoriu ?

MIRCEA: Nu. Dar e mai comod să mă abonez decît să nu mă abonez.

GASPARD: Și nu te duci ?

MIRCEA: Rar.

GASPARD: De ce ?

MIRCEA: V-am spus. M-am restructurat. Mi-am propus să trăiesc sincer. Cu veacul meu.

GASPARD: Dar, atunci, toată viața voastră artistică...

MIRCEA: Stimată domn, trebuie *timp* pentru artă, *timp* pentru religie, *timp* pentru metafizică și celelalte confecții spirituale. Eu n-am.

GASPARD: *Mais voyons*, există timp pentru toate !... Dacă îți faci !

MIRCEA: Nu prea. Există niște ore mai puțin ocupate. *Timp* nu mai există. Deci, nici artă, în sens total.

GASPARD: Asta e bună ! Dar eu *fac artă !*

MIRCEA: Faceți profesie, domnule. Manufacturați arta ca bun de schimb : cîntați, dați ore, organizați concerte. Ce vă mai rămîne pentru dumneavoastră ? Vreți să fiți puțin sincer ?

GASPARD: Domnule, dar arta nu este prestație, arta e fior existențial ! Dumneata e imposibil să nu ascunzi un fior existențial sub masca aceasta.

MIRCEA (*sec, întinzîndu-i cupa cu gheață ; dezolat*): Nu pot să vă servesc la ora asta decît cu ce am : cuburi de gheață.

GASPARD: Domnule Mircea, dumneata într-o zi vei muri !

MIRCEA (*bluffînd, cu un aer serios*): Nădărduiesc să fie organizate pînă atunci niște benzi transportoare subterane, cu guri de canal din loc în loc, prin care mortul să plece pe o rețea și să intre, cu programare de la dispecer, într-un separator, unde sufletul s-o ia de-o parte, în boxe rezervate, iar materia să se reorganizeze în combinații optime.

GASPARD (*amuzat*): Interesant. Un fel de Aushchwitz, nu?

MIRCEA: Nu. Acolo se omora. Aici e vorba de morți care au murit de moarte bună și care regenerează hidrocarburile. Pe baza schemei celei mai economice.

GASPARD (*rizind*): Ha, ha! Acum sînt sigur că glumești.

MIRCEA: Oare, domnule Bonnard. Nu-mi permite ora. (*Continuă să pară serios.*)

Nici compania. Și nici... treburile ce mă așteaptă.

GASPARD: Nu știu, eu am impresia că toți jucați teatru aici.

MIRCEA: Poate. Rolurile, în orice caz, sînt bine compuse. Ne rămîne, din fericire, puțin de adăugat. Totul e să păstrăm cadența și ritmul: la producție, la rate, la înaintări...

GASPARD: Ritmurile astea l-au cam uzat pe tatăl dumitale, mă tem.

MIRCEA: Poate a devenit prea risipitor.

GASPARD: Ce tot spui? Joacă pe bani? Bea?

MIRCEA: Nici vorbă. În schimb, am uneori senzația că se îndoiește.

GASPARD: Și asta e o risipă?

MIRCEA: Mai ales cînd o ascunzi. De cînd se îndoiește, tata a slăbit. Chestie de economie. Acum, ca să se salveze de înduială, stă pe clișee. Nici el nu suportă digresiunile.

GASPARD: Sînteți în același context, deci!

MIRCEA: Nu chiar. La el e mai grav: a venit cu convingeri făcute. La mine e mai simplu: mi le fac în mers.

GASPARD: Iubitul meu, noi am avut toți convingeri, cînd eram ca dumneata! Așa era vremea. Să admitem că și să poți să nu crezi e o putere. Sigur, ea nu mișcă munții. Dar dumneata cum poți fora, dacă n-ai credința că găsești?

MIRCEA (*zîmbeste*): Inexact: am credința că găsesc, e obligația mea profesională. N-am credința că trag un mare folos spiritual, acolo e întrebarea mea personală.

GASPARD (*bătîndu-l amical pe genunchi*): Aici sîntem, în sfîrșit, de acord. Și eu mă îndoiesc, *mon cher ami*.

MIRCEA (*delimitîndu-se net*): Da, dar din obișnuință. Vă îndoiiți sistematic, voluptuos. E un alt gen de certitudine. Certitudinea că nimic nu e așa cum e. Tot o fixație (*Se scoală să plece*.) Eu cred, dimpotrivă, că totul e așa cum e.

GASPARD: Ce ai la mînă?

MIRCEA: Nimic. O echimoză. Am transportat un accidentat.

GASPARD: Cu ce ocazie?

MIRCEA (*reticent*): Fac parte dintr-o echipă de salvare, salvamont. Pentru asta luasem gheața... Victima e alături.

GASPARD: Ei, nu! Așadar, totuși umbli la eroism!? De-a binelea?

MIRCEA (*roșindu-se*): La cinism, mai degrabă.

GASPARD: Ce numești cinism?

MIRCEA: Să scoți un om din moarte, dar să nu fii capabil să-i schimbi viața.

GASPARD: De ce o faci, totuși?

MIRCEA (*ironic*): Fiindcă îmi plac spectacolele în aer liber, nescrise de nimeni. Accidentele mă mobilizează (*Pleacă.*)

GASPARD: Mircea! (*Mircea se oprește.*) De ce a plecat mama dumitale?

MIRCEA (*după o ezitare*): Cred că de frică.

GASPARD: Frică de cine?

MIRCEA: De ea însăși. De rutină, de bătrînețe. Și ca s-o salveze, probabil, pe timpita aia.

GASPARD: Vorbești de sora dumitale? (*Mircea încuviințează.*) E în pericol?

MIRCEA: Totdeauna a fost în pericol.

GASPARD: Dar ce i se întîmplă?

MIRCEA: Visează. Visează, mult după ce a sunat deșteptarea.

GASPARD: Dar nu se poate trăi fără un minimum de iluzii, crede-mă. Fără un pic de Mozart!

MIRCEA: Depinde. Eu, de pildă, refuz incitațiile urmate de trimitere acasă. Scînteile care nu pot aprinde. Gazul lampant al micilor iluzii. Avem petrol, *cher monsieur*. Mă ocup cu petrolul. Noapte bună!

GASPARD (*se duce la el cordial, îngrijorat*): Mircea!! De cine se apără tatăl dumitale?

ELISE (*a apărut ca o stafie în prag*): Dar tu de cine, *mon coco*? *Viens coucher, d'accord?* (*Se aude un gemăt de alături.*) Cine a gemut?

MIRCEA: Nu face nimic. Își revine. (*Iese grăbit. Ies și cei doi francezi. Apoi se aude telefonul. Mircea reintră, decroșează.*) Da. Da. Da, Marieris. Poate. E stupid. Nu-i adevărat! Ce faci tu e fugă de concret. Cum s-o ducă, bine. Crispat. Nu discută. Mama? O înțeleg, sigur, dar... numai în parte. Mai vorbim. Nu, acum n-am timp. (*Afectuos.*) Ești o timpită. O zălțată. Bineînțeles că te iubesc, proasto... (*Inchide. Gemetele se repetă.*)

Întineric

Scena 5

E ora două sau trei după-amiază. Ștefan, îmbrăcat, nervos, caută la telefon un număr care sună de mai multe ori ocupat. A izbutit în sfîrșit să-l prindă.

ȘTEFAN: Allo! Casa de comenzi „Mercur“? Tovarășe, este nepermis! Revoltător!... Am comandat azi-dimineață... Cum, adică? Allo! (*Comunicația s-a întrerupt. Ștefan mai încearcă o dată, inutil. Se uită la*

- ceas, se hotărâște să se repeadă personal. *la sacoașă, dar, în clipa aceea, cei doi francezi intră, revenind din oraș, cu pachete în mână.*)
- GASPARD : *Bonjour, Ștef, iartă-ne c-am întârziat, această vicioasă a luat la rind toate magazinele de artizanat, s-ar zice că vrea să devină o enciclopedie etnografică.*
- ELISE : Ce mi s-a părut că se poate cum-păra.
- GASPARD : Evident. Nu mai spun ce plăcere îi face să ia numai obiecte care se sparg sigur la primul pasaj de nivel. Tot drumul nostru e semănat cu cioburi.
- ELISE : Toate drumurile importante sînt semănate cu cioburi, dragul meu.
- GASPARD : Da, dar cu ale altora, nu cu ale tale. Să calci pe ele, chiar dacă nu e o voluptate, e măcar o consolare.
- ELISE : E cinic, ca de obicei, din cauza foamei. Un prinz bun amortește ficatul și ai liniște.
- ȘTEFAN : Da, tocmai eram pe punctul să...
- GASPARD (*dîndu-și seama de situație*) : Dacă ceva nu-i în regulă, nu-ți face probleme.
- ELISE (*înțelegătoare, cu puțină compasiune*) : Dealtfel, noi, la prinz nu mîncăm decît două sandvișuri.
- GASPARD : Pe care le-am și luat. Așa că totul e în perfectă regulă. Mai târziu ieșim să bem o cafea.
- ȘTEFAN (*jenat la culme*) : Nu se poate ! Vă rog foarte mult ! Eu am venit cu întârziere, am avut o ședință, dar în cîteva minute...
- ELISE : Stai liniștit. Să știi că și în rulota noastră...
- GASPARD (*intrerupînd-o*) : Ștef, am făcut o mare descoperire : ați construit mult. Și, după părerea mea, deloc rău. Orașul e mai frumos. Și Elise a fost de părerea mea. Nu-i așa ?
- ELISE : Inchipuie-ți. Acord deplin. Bucureștii e plăcut. Cam murdar, pe alocuri...
- GASPARD : *Tais-toi !* Și Parisul e murdar, ce vrei ?
- ELISE : Prea mulți scuipați pe stradă.
- GASPARD : Asta nu se spune, doamnă. Nici nu se vede. Și apoi, am o explicație : orientalii sînt mai sinceri, dau totul afară, apusenii sînt mai farisei, ascund în ei. O falsă înțelegere a civilizației. Aici e organicism, etalare. Prefer asta, față de flegma englezescă, care se înghite.
- ELISE : Oh ! Gaspard !
- GASPARD : Da, bătrîne, ați construit mult, e o transformare vizibilă, de acum opt ani cînd am fost.
- ȘTEFAN : Da.
- GASPARD : Nu, serios, crede-mă, am văzut destule țări și peisaje.
- ȘTEFAN : Evident.
- GASPARD : Ați urmat foarte bine regula jocului, aveți grădini încîntătoare, peisaje, am impresia că oamenii sînt destul de
- veseli... de ce te uiți cu mefiență la mine ? Elise, tu îl vezi cum se uită ?
- ȘTEFAN : Deloc, și se pare. Vreau numai să aranjez cîteva chestii. Și vorbim la masă.
- GASPARD : Ai impresia că vreau să-ți fac plăcere ?
- ȘTEFAN : Nu.
- GASPARD : Ba da. Ți se pare că vorbesc de formă ! ? Zău, în casa asta nu se mai poate spune un cuvînt !...
- ELISE (*practică, venind cu o față de masă*) : Nu te îngrijii, punem noi masa, Ștef. Tu du-te și adu ce ai de adus. O să facem o coproducție — firește, cu participare majoră românească. Pun și pentru fiul tău ?
- ȘTEFAN : Nu ered... Mi se pare că a plecat pe teren...
- GASPARD (*tatonînd*) : În ce relații sînteți ?
- ȘTEFAN : Foarte bune...
- GASPARD : Aha. Nu se pune chestiunea de generații ?
- ȘTEFAN : Nu, deocamdată. S-a încadrat foarte bine...
- ELISE : În ce sens ?
- ȘTEFAN : În muncă, în viață...
- GASPARD : Dar are și o viață a lui, personală ?
- ȘTEFAN : Evident. Face sport. E abonat la concerte... Flirtează... Dragii mei, alte amănunte, la întoarcere.
- GASPARD (*insistă, ca să-l prindă*) : Tu te înțelegi cu băiatul tău ? El suferă din cauza... ?
- ȘTEFAN : Probabil că suferă, e normal. Dar nu face din asta o tragedie. Într-un sfert de oră sînt înapoi. (*Iese.*)
- ELISE : Bravo, ai avut, ca de obicei, o inspirație excelentă.
- GASPARD (*acru*) : De unde să știu peste ce cădem ? Să fi citit horoscopul ? E specialitatea ta.
- ELISE : Nu. Să fi mers pe Mediterană. Cum te-am rugat. Să fi lăsat marile nostalgii romantico-revoluționare să le mestecei acasă, după o masă convenabilă și un bicarbonat. Nu să mă tîrîi la toate falimentele crapuloase ale unor prieteni care și-au pierdut presiunea afectivă.
- GASPARD : Dar, Elise !... Există în viață...
- ELISE : Știu ce vrei să-mi spui. Regret. N-am surșuri la dispoziție pentru toți cei cu care ai mîncat din gamelă, acum, cînd sînt estomacată de acrocourile lor penibile. Și care vor continua și mai penibil. Mergem și-i dăm cadourile acelei cucoane, o săruți cu lirișmul vechilor voastre gargare și plecăm într-un loc mai dezinfectat de probleme menajere.
- GASPARD : A făcut tot ce a putut, sărmanul băiat. Dar e închis în el, răsucit. Cred că e de datoria noastră...
- ELISE (*intrerupînd-l*) : Sigur. Să facem pe lîneraj pe pămînturile ravagiate și să alinăm rănile. Eu n-am dreptul să am o vacanță, nu-i așa, de soare, de liniște, de

utare. Trebuie să mă ții prin hopuri cu acea nenorocită caravană, cu popota după mine, să mai surid și la gazdele extaziate de venirea noastră. De ce am venit, la urma urmei? Să sugem amintiri rămase între dinți? Ah, *ca, non, par exemple!*

GASPARD: Dar tot trebuia să trecem pe undeva, nu?

ELISE: Sigur: ca să rulăm mașina. Te-am rugat cu lacrimi în ochi să nu vinzi yacht-ul! Și, mai ales, nu lui Dantec!

GASPARD: Era vechi. Iși scosese banii. Ne limita posibilitățile.

ELISE: Posibilitatea de a răbda de foame la prietenul nostru din România? Da, e adevărat, ne-o limita. De a intra în rufele lor murdare...

GASPARD: Draga mea, mi-e greu să te înțeleg. Tu, care faci opere de binefacere de mii de franci...

ELISE: Le fac din banii mei!

GASPARD: *Passons...* Și nu găsești o picătură de caritate, o undă de înțelegere...!?

ELISE: *Voyons*, Gaspard, ți-a cerut-o cineva? Nu vezi că-ți întoarce spatelul de la început? El e plecat pe un program apocaliptic; noi, bieții de noi, avem slăbiciunea de a dori să fim umani, flămânzi, inteligenți... E prea mult să mai fim și caritabili!... E ridicol, nu-ți dai seama? „Caravana solidarității”, „înțelegerii mutuale”. Yacht-ul, cel puțin, avea privilegiul de a fi detașat.

GASPARD: Lasă-mă-n pace! Nu-mi bate capul! Știi bine de ce l-am dat.

ELISE: Era cadoul meu!

GASPARD: Să nu mai vorbim!

ELISE: Ba să vorbim. Mi-am ipotecat casa din Menton pentru el!

GASPARD (*surprins*): Nu! N-ai făcut asta! N-aveai voie! Aveai o clauză care te oprea!

ELISE: Am călcat-o!

GASPARD (*strigă*): Nu! Tatăl tău va muri, dacă va afla!

ELISE: Va muri inutil. Averea e oricum transferată, știi bine, pe soră-mea.

GASPARD: S-ar părea că te bucuri!?

ELISE: În orice caz, după declamațiile tale socialiste, bătrînul n-avea de ales, recunoaște.

GASPARD: Dar și tu erai socialistă. Îmi țineai partea, nu?

ELISE (*rece*): Am crezut că socialismul va însemna mai mult creștinism! N-am știut că singurul tău program, atunci, era *opoziția* într-o formă lăutărească. N-ai făcut decât să arunci cu vorbe, ca să demolezi, ce?

GASPARD: Nedreptatea, scumpo! Fiindcă lumea e elădită pe o imensă...

ELISE: Mă faci să rîd! E mai dreaptă lumea fiindcă fac eu dactilografie pe

1.200 de franci, în loc să ai cupoane? Fiindcă scriții tu zece ore pe zi, în loc să primești rapoarte de la agenții tăi de bursă? Dantec ne ia nava în care am petrecut cele mai frumoase clipe din viața noastră, dacă au fost, și tu vii să te consulți cu un poltron care e sistemul optim de organizare a culturii muzicale? Nu vezi că ești un earaghios? Nu vezi că m-ai luat prin fraudă?!

GASPARD: Te-am luat prin tăria dorinței mele de mai bine! Cu asta am convins!

ELISE: Ai convins cînd ai spus că ai cîntat la Elysée, că ai rozeta la butonieră, și mai ales că ai o mică rezervă băgată în rentă de stat, care îți dă dreptul să faci pe nonconformistul. Hai să nu fim orbi, Gaspard! Altfel, bătrînul îți *alonjă* un *talon* exact în părțile tale cele mai seducătoare.

GASPARD: Pentru socru-meu, orice pretext să ne jecmănească ar fi fost excelent, și singura mea satisfacție e că în trei ani îl vor înghiți americanii. Merit și eu atîta bucurie, nu?

ELISE (*sarcastic*): Mai ales ca socialist. Lasă-mă să mă deprind și eu, atunci, cu satisfacția că te-au dat afară din Consiliu.

GASPARD: Minciună! Știi bine că mi-am dat demisia.

ELISE: Dar știi și cum.

GASPARD: Elise, nu vrei să taci? Văd că vaporii Orientului te surexcită. Da, vreau să fac carieră, ca să poți ieși din fundătura unde te acrești inutil! Vreau să ne revizuiam idealurile noastre și să trăim conform cu ele. Vreau să ai un copil și, dacă nu pot să ți-l fac, ei bine, o să-l cumpărăm! Și de-asta te-am adus aici. Ca să-ți poți satisface această nevoie, pe care o înțeleg. Aici au destui, ai văzut cîți plozi bruneti mișună prin sate... N-am prejudecăți, mi-e tot una cui las arcușul, cu condiția să cînte bine! Vei fi mamă. Vei fi nevastă de dirijor. Vei ieși în cea mai înaltă lume. Dar, pentru Dumnezeu, nu trebuia să ipoteci casa. Puteam să trăim onest.

ELISE: Ce înseamnă onest? Să ne ia Dantec și Rosenblum totul? Știi bine ce a însemnat yacht-ul, dincolo de sentimente. Fără el, aveai numai un sfert din elevi.

GASPARD: Călătoriile noastre pot să-i ție loeul.

ELISE: Te înșeli, Dantec a fost pînă în Japonia! Iar cînd vine de la Paris are mereu eticheta hotelului Meurice pe valiză.

GASPARD: Și ce dacă a fost în Japonia? Ce a realizat?

ELISE (*batjocoritor*): Dar tu ce vei realiza aici?

GASPARD: Oricum, sînt mai aproape de convingerile mele și e totuși posibil...

ELISE : Cu cinci ani înainte, aș fi spus că ești un idealist. Acum, ea să nu mai pătinăm pe cuvinte, spun că ești un prost.
GASPARD : Iată cum se măsoară evoluția ta. Și sînt obligat să-ți dau dreptate. Dar nu pentru acum, ci pentru clipa cînd am visat că ai să poți merge alături de mine...

ELISE : La București. Abia așteptam.

GASPARD : Nu numai la București...

ELISE : Abia așteptam subtilele surprize...

Spune, pe unde mai ai camarazi de *maquis*? Ca să știi cită... „rezistență” mai am în față.

GASPARD : Elise, ține-ți gura! Am și eu un eșapatoar, nu crezi?

ELISE (*cu o milă rece*) : În orice caz, nu acolo unde s-ar cuveni să fie, bietul meu Gaspard.

GASPARD (*izbucnește, dar în surdină*) : Termină odată! Incețază cu frigiditatea asta distinsă! Toate ți s-au părut deja văzute, ambetante, pentru că ești tu ambetantă și-ți porți criza ca pe o rochie la modă. Amină criza, te rog, măcar pînă în Austria, *nom d'un chien!* (*Apucă un vas de ceramică, din cele aduse, și-l face praf de podea. Se liniștește imediat.*) Scu-ză-nă! (*Apoi încearcă să glumească silît.*) Dacă n-ai găsit și tu niște plasamente mai solide!...

ELISE (*sarcastic, în timp ce strînge cioburile*) : Sînt cel puțin la fel de solide ca investițiile tale în acțiuni care ne-au costat două milioane de franci vechi. Și pentru voiaj ți-am spus să cumperi mărci germane, nu dolari, pierdem 18 centime la franc. Cu atâtalentul pe care-l ai la afaceri, mă mir că nu ne-au dat încă afară din casă.

GASPARD : Sînt un artist, Elise!

ELISE (*cupant*) : M-am liniștit.

GASPARD : Și care cîștigă. Sigur că n-am vila lui Dantec, nici Rolls-ul lui ultimul tip, 69, fiindcă n-am biscuiții și filaturile lui. Cînd va fi naționalizat, n-o să te mai sfideze. În schimb, muzica nu va fi, ea e internațională. Vom cumpăra trei copii, patru, dacă va fi nevoie, și tot ce vei visa, ori ești de scump. Lumea va înțelege că nu mai putem merge așa, că e nevoie de o umanizare.

ELISE : Știi ce? Așteaptă-l pe Ștef să-i ții discursurile astea. Deși am impresia că știe și el ceva în materie!... (*Intră Ștefan.*)

ȘTEFAN : Totul e în regulă!?!

ELISE : Asta e o veste sau o întrebare? (*Ștefan constată că ei n-au pus masa, cum promisese.*) Știi, Ștef, ce am discutat noi în timpul absenței tale? Ne gîndeam să mergem s-o vedem și pe Sanda.

ȘTEFAN : Pentru ce?

GASPARD : Pentru că vrem să vă fim de folos. Cu acordul tău, bineînțeles. Elise

are o intuiție extraordinară și foarte mult tact. Poate am putea găsi o soluție. Știi că Sanda ține la mine.

ȘTEFAN : Da. Știu. Deocamdată, să stăm la masă.

GASPARD : N-o lua ca pe o ingerință, dar cred că e convenabil pentru toți...

ȘTEFAN : Sigur că, dacă era ea aici, aveam altă organizare.

ELISE (*mordantă*) : Nu ne-am gîndit la organizare. În general, nu organizarea voastră ne interesează.

GASPARD : Exact. Cît aspectul moral, uman. Acolo cred că ne-am putea aduce contribuția. Ne dai voie? (*Cum Ștefan nu răspunde.*) Casa voastră ar putea să arate magnific.

ȘTEFAN (*obstinat*) : O să arate magnific! Nu vă îndoiți de asta! (*Se apucă să măture cioburile.*) Tot mai magnific! (*Ironic.*) Dar ce, au și căzut bombe?...

Întineric

Scena 6

Masa s-a prelungit pînă spre seară. Comesenii sînt euforici.

ELISE : Ștef, ne-ai îndopat ca pe niște porci. Cine a gătit toate grozăviile astea?

GASPARD : Fabulos, bătrîne. Ai ajuns și tu, deci, la concluzia că o masă bună e jumătate din rațiunea noastră de a fi!?

ELISE : Îmi dai voie să-l îmbrățișez pe acest brav camarad, în numele familiei Bonnal?... (*Îl sărută pe Ștefan.*)

GASPARD : Asta e a doua jumătate!

ELISE : ...înainte de a merge la vomitoriu? (*O ia spre baie.*)

ȘTEFAN : Ți-e rău?

GASPARD : Nu, pentru siluetă. N-are grețuri veritabile. Deși își dă multă osteneală.

ELISE (*din ușa băii*) : Bye! „Sarmaloutze in foi de vitza. Cou yaourt”. (*Iese.*)

ȘTEFAN : Poate, într-adevăr, nu îi e bine.

GASPARD : *Ne t'en fais pas*, se răsfată. A mîncat de patru ori. Face o indigestie mediocră. Avem o mie de buline la noi, pentru orice. Iubitele, trebuie să înțelegi că nu se mai poate face nimic de-adevăratalea, cu atîtea antiseptice. Sîntem antisepticizați și la orice.

ȘTEFAN : Eu așa fi zis... sterili.

GASPARD (*n-a auzit*) : Exact. Diagnosticul e bun. A trecut vremea marilor infecții!

Vreme cînd ieșeam în stradă cu Charlotte și strigam *À bas les cochons ! Vive la sociale !* Și-și arăta chiloții roșii. Ea, da, ea știa să vomeză ! Noi înghițim hapuri. De toate felurile. Nu știu de ce am uneori impresia că „*les cochons*” sîntem noi. Nu te uita ironic. E o disperare universală, să aibă fiecare mai mult. *Mai mult ! Pour de la merde !* Pentru a se duce pe urmă în baie, ca să-și păstreze silueta *morală*. Căci nimeni n-are curajul să renunțe la ea de-a binelea, să recunoască că e un porc.

ȘTEFAN : E și greu.

GASPARD : De trei ori *merde !* Ha ! Măcar *asta*, dacă ar fi gratuit. Dar acum s-au găsit unii să raționalizeze și ce dăm afară, ca să avem mai multă mîncare, la populația care nu încetează să furnice, și să furnice... Și noi o să avem patru copii, înțelegi ? De-mprumut, cu bani, oricum. Să mîncească și ei, să ridice și ei ștacheta furnicarului. Așa se zice, să ridice ștacheta. Avem nevoie și noi de un blazon. Care să ție loc de speranțe. Trebuie să ne devotăm și noi, să ne cheltuim socialmente. Ah, Charlotte era de carne ! Mă ținea pe simțuri. Tu mai știi ce-s alea simțuri, bătrîne ?

ȘTEFAN : Tu mai cînti la vioară ?

GASPARD : Ai vrut să fii ironic, dar nu reușești. (*Aduce vioara, cîntă „Balada” lui Ciprian Porumbescu.*) Îți mai aduci aminte ? O cîntam în *bistrot*-uri. Nu eram domnul profesor care și-a vîndut yacht-ul și a luat caravana să poată veni la prietenul său. Eram un om viu ! Nu cîștigam 7000 de franci pe lună cu lecțiile. În schimb, cîntam la vioară ! Și cum ! Am fascinat-o pe această burgheză rece. Ea, dacă vrea bani acum, dacă-mi numără orele, e fiindcă nu mai aude muzică. Și mi-e teamă că și tu numeri rulmenții, sau ce dracu' faci, fiindcă nu mai auzi. Ascultă aici ! (*Mai cîntă.*) Du-te, domnule, cazi-i în genunchi Sandei, fii uman, n-aveți ce pierde. Lasă principiile le dracu' ! Principiile sînt justificarea si-

lită a tuturor neputințelor noastre. Cum morala e justificarea consecventă a inconsecvențelor noastre. Tu ții să fii „consecvent”. Cu cine ?

ȘTEFAN : Cu mine însumi, dragul meu. Cu felul meu de a gîndi lumea. Care poate să vi se pară unilateral. Dar e singurul care îi asigură transformarea. Cel puțin, la noi.

GASPARD : Transformarea în ce ? În sucursala cui ? Că nu puteți face prăvălie pe cont propriu. Nu mai poate nimeni. Uite ce sînteți voi ! (*Cîntă din „Baladă”.*) Asta ! Și asta. (*Cîntă din „Ciocirlia”.*)

ȘTEFAN : Nu numai asta !..

GASPARD : Restul e standardizare. Atenție ! Intră în casă !

ȘTEFAN : Cine ?

GASPARD : Standardizarea. Monstru zîmbitor. Yacht-ul nostru era superb : la Deauville mai erau o mie. Dulapul tău, superb : mai sînt o mie. Și, cu cît fugim spre unic, găsim manufactura și seria mare. Tineretea noastră era extraordinară, Ștef !

ȘTEFAN : Mai sînt o mie.

GASPARD : Bine ar fi ! Dar nu mai sînt ale noastre. Cum băiatul meu nu mai e al meu. Și nici al tău nu-i al tău...

ȘTEFAN : Judecîi pripit.

GASPARD : Evident. (*Extrem de cald.*) Nu vrei să-mi spui ce s-a întîmplat în acești ani ?

ȘTEFAN : Nimic. Am progresat în toate domeniile. Așa cum ai văzut.

GASPARD (*sarcasm tandru*) : Da. Dar întrucît, în cadrul sistemului, există o mică problemă de familie încă nerezolvată, cu totul izolată și locală, între o mie fericiți, ai vrea să fii de acord să încercăm să ne aducem modesta contribuțiune la ameliorarea ei parțială ?

ȘTEFAN (*cedînd, în sfîrșit, cu abia simțită ironie*) : Dacă asta vă face plăcere... poftiți !... *Faites comme chez vous !..*

PARTEA a II-a

Casa unde s-a mutat Sanda e mai cochetă decît cealaltă și are în ea o îngrămădeală de lucruri de artă, puse cam disparat, dacă nu și cu o oarecare ostentație. Vizita Elisei a început de mult. Cele două femei par, pentru un ochi neatenț, cordiale și, deși s-au cunoscut abia astăzi, își zimbesc mereu, ca două ființe prospere și inteligente.

Scena 7

ELISE : Probabil, totuși, un bărbat. (*Sanda zimbesc.*) Mi se pare normal.

SANDA (*zimbet echivoc*) : Normal.

ELISE : Și... durează ?

SANDA : Ca toate lucrurile de pe pămînt...

ELISE : Și, bineînțeles, Ștef nu s-a putut acomoda ! ?...

SANDA : Nici nu cred că a știut.

ELISE : Ei, eum ! ?... Dar lucrurile astea, trebuie să fii complet lipsit de atenție ca să...

SANDA (*zimbînd*) : Să admitem.

ELISE : Nu jur, dar am sentimentul că soțul meu ar fi mai... acomodant.

SANDA : Da ?

ELISE : Nu i s-a pus problema, deocamdată.

E încă în stadiul cînd „sintem fericiți“.

SANDA : Asta e admirabil.

ELISE : Și spune-mi, dacă nu te agasez, ai planuri ?

SANDA : Cu cine ?

ELISE : *Eh, bien*, cu... noul venit.

SANDA : Nu, n-am cine știe ce planuri.

(*Ride.*) Dealtfel, „noul venit“ a plecat.

ELISE : Unde ?

SANDA : Din viața mea. A venit și a plecat. I-am dat papucii.

ELISE : Nu înțeleg.

SANDA : I-am dat un concediu nelimitat. (*Zimbesc mereu.*)

ELISE (*zimbînd și ea*) : De ce ?

SANDA : Era cam trist. Nu se acomoda nici el.

ELISE : Cu ce ?

SANDA : Cu soarta. Eu l-am luat ca *porte-bonheur*. Mi s-a părut foarte frumos.

ELISE : Detest frumoșii, nu prea sînt masculi. În plus, dau și fixații. Și un bărbat, cum simte că ai făcut o fixație, te

plantează. Masculul e altceva : l-ai golit, l-ai depășit. O experiență, nu ?

SANDA : Nu prea am experiență...

ELISE (*ride*) : Grav, draga mea. *Voyons*, nici eu nu sînt o enciclopedie. (*Povesteste.*) La 18 ani, tata m-a luat cu el ca secretară. Asia, Alaska... În Africa de Nord aveai ce să-ți oferi. Trăisem, la călugărițe, în obsesii. Claude, care mă curta, era spelb, bovaric, n-avea carură de afaceri, bătrînul l-a înlăturat, mă destinase unui văr, Gaston, mare moștenitor — nu-mi plăcea deloc. Am suferit. Țineam femeia din mine constrînsă. Intr-o zi, în Africa, mi-am spus : servește-te, Elise, acești efebii îți stau la dispoziție, fără consecințe. Am ales unul. l-am plătit copios — eram fecioară. Apoi, în viaj, m-am mai folosit de cîțiva. Aceeași muncă. Cîstit, cu plăcere. Plăcerea e dreptul fiecăruia, nu ? I-am spus totul lui Gaspard. Am mai avut un amant, dar încurea lucrurile, dădea în patos. La început m-a ametit, m-a distrat. Oricum, puțin romantism face bine. Mă pregăteam să-l iubesc. Aș fi ținut foarte mult. El se rangorja tot mai mult de literatură, m-a descurajat, nu suport. Există o măsură în toate, nu ?

SANDA : Adevărat !

ELISE : Eram crescută la mînaștire, îmi respectam ființa, totuși mă umileam, dar numai față de Dumnezeu. Un bărbat care vrea să te invadeze cu sufletul lui, cu ideile lui, e un sacrilegiu. Adevăratul feminism, draga mea, nu e social, să muncești egal ; ci să te păstrezi neobse-dată, neviolată interior. Ce crezi ?

SANDA (*uluia de ce aude*) : Cred că povestesti admirabil. Sînt povești, nu ?

ELISE (*dînd înapoi, cu un ris monden*) : Evident. Probabil că nici aventura cu bărbatul pe care l-ai părăsit nu-i decît o poveste...

SANDA : Ai dreptate.

ELISE : Sîntem chit. (*Rid rece, apoi tac.*) De fapt, nu ești o femeie care caută experiențe. Parî foarte atașată. Și, apoi,

- ce poate să aducă un bărbat decît o altă față a aceluiași eîșeu ? Consoloează-te : și noi ne-am plafonat. De-ai-a e bine să nici nu plonjezi prea adine.
- SANDA (*cîntăriud-o, la rindul ei*) : Am convingerea că îl iubești totuși pe Gaspard.
- ELISE : Ah, într-adevăr ? Cred că da. Il iubesc, cum spune Malraux, pentru cît am modificat în el. (Mai exact, pentru cît l-am făcut să piardă. (*Ride.*) Mă simt mereu obligată să-l fac să piardă, ca să însemn ceva în ochii lui. Vezi că sînt sinceră cu dumneata.
- SANDA (*zîmbind*) : Dimpotrivă, minți cu o plăcere nebulă.
- ELISE : Ai dreptate. Ce-mi mai rămîne ? (*Rid, apoi tac.*) Dacă, totuși, ai avut o aventură, de ce nu te întorci, acum că s-a terminat ?
- SANDA (*zîmbind*) : Țsta e, de fapt, scopul vizitei, nu-i așa ?
- ELISE : Să zicem. Dar nu e. Țineam mult să te văd. Il cunosc pe Ștef. Il și iubesc, într-un fel. Și pe dumneata, prin delegație. În familia noastră ai un post fix, și-am adus și cadouri. Nu știam exact cum ești, dar aveam dispoziția să devenim prietene. M-a izbit ideea că nu te găsești acolo unde trebuia să fii. M-am gîndit : *poate a găsit ceva*. Am fost curioasă. Am venit.
- SANDA : N-am găsit nimic, Elise. Dar sînt aici ca să caut. Să mă caut.
- ELISE : Și noi, să știi, oricît ar părea de ciudat.
- SANDA : Voi ce căutați ?
- ELISE : Un soi de inedit, nu știu nici eu cum să-i spun... La început se numea exotism. Noi sîntem oarecum *obligați* să consumăm : drum, peisaje, noutăți. E o chestiune de standard, înțelegi ?
- SANDA : Perfect.
- ELISE : Avem o rată a schimbării foarte mare. Gaspard, în sinea lui, o detestă, eu m-am adaptat. El, cu tot socialismul lui, iubeste tradițiile. Eu, cu toate tradițiile mele, sau poate tocmai din cauza lor... Trebuie să fie și la voi cam la fel, nu ?
- SANDA : Nu prea... Eu fac parte din aceeași clasă cu Ștefan. M-a luat din liceu, tata era eroitor.
- ELISE (*examînd scurt obiectele de lux dimprejur*) : Ah !...
- SANDA (*zîmbește*) : Nu sînt moștenire. (Mai grav.) Le-am rîvnit de cînd eram fată. Nu pentru mine, pentru copiii mei. Eu m-am născut într-o groapă a Bucureștiului, azi, bineînțeles, sînt blocuri. Am dorit și eu o revanșă, erau oameni care ne umileau. Am dorit niște rochii curate, puțină stimă — cred că de aici a început totul.
- ELISE : A, deci nu ești comunistă prin mariaj ?
- SANDA : Nu. Sigur, Ștefan mi-a întreținut în mod hotărîtor credința, mai ales că
- am străbătut împreună momente grele. Nenorocirea unește, știi bine.
- ELISE (*subtil*) : O știu, tocmai fiindcă n-am trecut, cu Gaspard, prin nenorociri. (*Zîmbește cu puțină amărăciune.*) Adevărul e că nici n-am prea avut timp, ne-am demenat, am călătorit imens. Și, apoi, noi nu ne-am propus să schimbăm lumea, am preferat s-o birfîm, e mai comod. M-ai întrebat ce căutăm vara prin țări străine : e simplu, subiecte de conversație pentru restul anului. De conversație și de birfă. Cu un cuvînt, prieteni. Voi, însă, v-ați propus să schimbați, nu-i așa ?
- SANDA : Da, ne-am propus.
- ELISE : Și ați realizat, totuși, ceva, nu-i așa ? (*Privește din nou împrejur, la mobile, nu fără oarecare malicie.*)
- SANDA (*văzîndu-i privirea*) : Elise, am o fată. Și fata mea trebuie să trăiască frumos. Fîndeă eu, la vîrsta ei, am trăit urît.
- ELISE : Desigur... desigur. Dar fata n-are, totuși, nevoie... de un mediu familial ?
- SANDA : Are. Foarte multă. Și de unul social. Și de unul moral. Ca toți tinerii.
- ELISE : Atunci, mi-e mai greu să te pricup... Poate, Ștef e imoral ?
- SANDA : Nu. (*Zîmbește.*) Cel puțin, nu în sens curent...
- ELISE : O spui cu un soi de părere de rău.
- SANDA (*dur*) : Te înșeli.
- ELISE : Iartă-mă. (*Tăcere.*) Și pentru băiat, nimic ?
- SANDA (*blind*) : Hai să vorbim despre altceva...
- ELISE : *D'accord.*
- SANDA : Cum e moda la Paris ?
- ELISE : O, dar sîntem plecați de două luni ! Cîercul zvonul că se va purta lung, maxi. Doamnele cu picioare frumoase vor trimite un protest. Sper că-l semnezi.
- SANDA (*zîmbind*) : Sigur. (*Apoi, grav.*) Băiatul meu e unul din oamenii complet lipsiți de aptitudinea de a cere. Sau de a rîvni. Tot ce poți să faci mai bun pentru el e să-l lași în pace.
- ELISE (*zîmbind*) : Ah, bon ! Celebra „criză a comunicației” de care sînt pline revistele noastre.
- SANDA : Deloc. Te înșeli din nou.
- ELISE (*vrînd să se ridice*) : Mi se pare că am început să te obosesc.
- SANDA (*o reține, zîmbind*) : Iată că te înșeli și a treia oară ! (*O reașază, apoi, cu un ton, de data aceasta, sincer.*) Draga mea, cred că am găsit ce căutam. Un rol.
- FLISE : Ce rol ?
- SANDA : De mamă. (*Iși dă seama că Elise n-are copii.*) O să mă înțelegi mai greu...
- ELISE (*ușor atînsă*) : Cred că aș izbuti să te înțeleg. Dacă ai vrea-o eu adevărat.
- SANDA : E destul de simplu. Imi ajut copiii, pe fiecare în alt fel : stînd lingă unul, plecînd de lingă celălalt.

ELISE : Dar de cine îți aperi tu, de fapt?
SANDA (după o pauză) : Cred că de moarte.
ELISE : Copiii tăi sînt bolnavi? (Sanda încuviințează.) Grav? (Sanda dă din cap.) Îmi pare sincer rău! Și există vreo speranță?
SANDA : Tocmai aici cred că e boala. În domeniul speranței.
ELISE : Se tem de moarte?
SANDA : Ihm!
ELISE : Într-un mod exagerat?
SANDA : Nu...
ELISE : Dar toți oamenii se tem de moarte. Și noi...
SANDA (zîmbind) : Toți, afară de cei ce au și murit.
ELISE (derutată) : Evident!...
SANDA : Dar cîți sînt cei ce n-au murit?
ELISE (evaziv) : Ah!?... aici intrăm în domeniul filozofiei și al metafizei. (Face o schimă de dezgust.)
SANDA : Fiecare sîntem o filozofie și o metaforă. A trăi dincolo de o filozofie și o metaforă, nu cred că se poate.
ELISE : Cine te-a învățat asta?
SANDA : La început, Ștefan. Acum, fiica mea, Maria-Cristina.
ELISE : Nu te supăra, Sanda, cred că începî să dramatizezi. O femeie, cînd e puțin grațioasă, așa cum ești dumneata, nu se încurcă de-a binelea cu nici o filozofie — ar paraliza-o. Ea ia, pur și simplu, filozofia omului pe care-l iubește.
SANDA (nevrînd să insiste) : Poate.
ELISE : Și cum viața e o permanență tentație de a iubi... Sau aici nu mai ești de acord? Cunos, în Franța, destui oameni și femei care-și iau impulsunile lor sau insatisfacțiile lor drept *doctrină* și elădesc pe ele serii întregi de raționamente. Dacă viața le-ar fi oferit altele soluții, schimbau, cu aceeași înverșunare, filozofia, argumentele rămînînd la fel de logice. Nu, draga mea, dacă am obținut ceva în acești ani e să ne debarasăm de orice *fumisterie* teoretică. De fapt, sînt convinsă că nici tu nu faci altceva decît să îți adaptezi principiile la niște dorințe, așa cum e normal. Sănătatea noastră depinde de asta. Din fericire, noi, în Occident, am înțeles-o mai repede. Cred că avem mai multă franchețe. Voi dramatizați, încă, principiile. Vă privește. Afară de cazul că totul e simplă cochetărie.
SANDA (vexată, dar politicoasă) : Se poate. Eu am plecat de acasă din cochetărie.
ELISE : Nu. Ai plecat pentru că ai gustul dramei. Dumneata vrei să *afirmî* neapărat ceva, și încă nu înțeleg ce.
SANDA : Poate vreau numai să trăiesc! (A fost aproape un strigăt, teribil de sincer.)
ELISE : Și cine te împiedică, Ștef?
SANDA : Da. Mă împiedică și pe mine, și pe ceilalți. (Pauză.)
ELISE (precaut) : Dar toți bărbații, într-un fel, pentru nevoia lor de afirmare...

SANDA : Nu mai e vorba de nevoia lor de afirmare. El s-a afirmat acum 15—20 de ani. Pe vremea aceea, *trăiam*.
ELISE : Și acum?
SANDA : Acum (zîmbet) ne acomodăm. Sau nu știu cum să-ți spun. (Apoi.) Îți plac prăjiturile mele?
ELISE : Excelente. (Se mai servește.)
SANDA : Acum consumăm.
ELISE : Dar muncii! Nu?
SANDA : Ca toată lumea.
ELISE : Și atunci, unde e drama?
SANDA (rîzînd, fîndcă simte că nu poate comunica) : Nicăieri, Elise. Am vrut să mă fac interesantă.
ELISE (ușor agresivă) : Îmi dai voie să-ți spun eu? Drama e că nu-l mai iubești. E un lucru neplăcut, dar nu distrugător. Din păcate, la dumneata se complică cu o fire absolutistă.
SANDA : „Neacomodantă“.
ELISE : Exact.
SANDA (ironic) : Aici ai dreptate.
ELISE : În sfîrșit! (Rîd amîndouă, rece.)
SANDA : Am înțeles totdeauna iubirea alandala. Cînd „noul venit“ a venit...
ELISE : Ah! Totuși! Vrei să spui că era prea tîrziu.
SANDA : Nu... Era mai puțin „nou“ decît oricare. Într-o zi, în mod fatal, a început să-mi povestească singurele lucruri pe care le trăia cu adevărat, insatisfacțiile.
ELISE : Oh, nefericito! Dar capcana mare a fiecărui bărbat e biografia, nu știi? Cînd aluneci în biografie, ești pierdută. Mi-au trebuit mulți ani s-o învăț.
SANDA : Insatisfacțiile lui erau banale. Poate ar fi trebuit să i le împărtășesc...
ELISE : Dragă mea Sanda, și mie îmi place să fac caritate. Dar nu cu mine. E o chestiune de educație. Mă devotez oricui, oricărei victime. Uneori, sînt capabilă să și cedez. Din capriciu. Dar nu dau voie nimănui să întindă mîna spre inimă. Nu e nici modern, nici igienic; cu un cuviot, nu se mai poartă... Totuși, bărbații aceștia, mai puțin educați, cer.
SANDA : Dacă m-a decepționat, e fiindcă n-a cerut mai mult. Nu numai de la mine, de la viață. S-a tînguit. A trecut.
ELISE : Ștef cere?
SANDA : Se cramponează.
ELISE : Cred că înțeleg.
SANDA (dîndu-și seama că a spus prea mult) : Nu te supăra, Elise : nu cred.
ELISE (atînsă) : Ah, vrei să spui că tot ce faceți voi e inedit? E revoluționar?
SANDA : Vreau să spun că sînteți foarte departe de a înțelege ceva altfel decît ea sociologie sau ca folclor. (Nu încetează să zîmbească.) În lumea asta mor niște oameni...
ELISE (agasantă) : Iar, draga mea? Dar asta o pricepem foarte bine și o vedem pretutindeni, sub masca bunăstării și a progresului. Liniștiți-vă, n-ați descoperit voi

decidenta!... Mai greu o să pricepem (zimbet crud-cordial) de ce o femeie ce spune că și-a găsit rolul, și care nu e o aventurieră, nici, după propria ei mărturisire, o amantă entuziasă, dimpotrivă, pleacă de la casa ei, neuitând să ia cu sine partea cea mai copioasă a bunurilor comune, ca să lăcă un soi de begiră, sau de secesiune, sau, mă rog, ceva cu un scop înalt, dincolo de mîntea noastră.

SANDA : Cine a spus asta ? Am venit să stau liniștită. Și doresc să rămîn liniștită.

ELISE : Ai spus că vrei o metaforă, că doarești să-ți așezi existența sub o metaforă. Nu-ți face iluzii, draga mea, toți dorim asta. Dealtfel, cu puțin spirit, tot ce nu ne reușește pe plan practic poate deveni metaforă.

SANDA (mai zimbitoare decît oricînd) : Elise, am impresia că vrei să te răzbuni pe ceva. Spune-mi, ai vreun complex de răzbunat ? Plecarea mea ți se pare, într-un fel, sfidătoare de morală ?

ELISE (feroc-amabilă) : Nu, dragă, eu pe morală nu dau doi bani. Mi se pare doar puținel stupidă.

SANDA (atacă) : Pentru că punctul dumitale de plecare e complet invers : „filozofăm în funcție de cum iubim“.

ELISE : Ha ! Ha ! Ha ! Și voi pretindeți, probabil, pe dos ! Iată un lucru cu ade-vărat amuzant : iubești, în cadrul unor bune principii. *Mais c'est tordant, quoi !* Oamenii superiori se iubesc între ei și cei inferiori între ei. Primii, firește, într-un fel mai ideal decît ceilalți, se comportă extraordinar, fac probleme puternice de conștiință, pe lângă care Karenina era o biată școlărită. Am citit, draga mea, astfel de literatură. Sigur, mai rămîne să ne și convingeți. Și eu sînt romanțioasă, pînă la un punct, dar nu în sensul ăsta. (Privind-o atent.) Mi se pare, mie, sau ai ochii umezi ?

SANDA (blînd) : Nu. Pot să te mai servesc cu un ceai ?

ELISE : Și dumneata ai dispoziție să mă iubești, dar de la cine ? Eu o am de la Gaspard. Dar dumneata ?

SANDA : Îmi place foarte mult rochia dumitale.

ELISE : Și mie, ochii dumitale. (Alt ton, a-dinc cordial.) Ascultă, vrei să fim prietene ? Vrei să ai puțină încredere în mine ? Chiar dacă vin dintr-o lume „etrogradă“ ? Și noi ne zbatem să găsim niște adevăruri. Dar singurul argument serios pe care ni l-ați servit pînă acum a fost bobîța de lacrimă din ochiul dumitale.

SANDA (reticentă) : Ți s-a părut.

ELISE : Te învidiez pentru el, Sanda. Eu nu mai sînt de mult în stare să plîng. Cel mult, să mă isterizez. (Sună la ușă.) Asta e Gaspard. A terminat, în sfîrșit, „coada“. (Sanda se duce să deschidă, Gaspard intră.)

GASPARD (afabil, cu brațele întinse) : Ce face doamna profesoară de franceză ? (O îmbrățișează afectuos.) *Bonjour, Sanda. V-ați înțeles, cît de cît, cu Elise ? Ar fi un miracol. Eu încerc de șase ani. Și tot n-am descurajat. (Privește casa.)* O, dar e mai mult decît cochet aici ! Elise, te previn, orice s-ar întîmpla : am găsit niște covoare remarcabile. *À propos*, Sanda, de ce cumpără la voi lumea atîtea covoare ? Era o mulțime de oameni. Asta ține de Orient, nu ? Și de bani, în același timp. S-ar zice că lumea e bogată. Le place să se întindă pe covoare și să tragă... cum îi zice la aia ?...

ELISE : Tcboubouk.

GASPARD : Exact. Așadar, Elise, am pus de-o parte trei, uzînd de prestigiul meu de cunoscător. Dacă te grăbești, mai găsești, poate, unul.

ELISE : *Bien, mon ami. À tout à l'heure ! (Plecă, din delicatețe.)*

GASPARD (singur cu Sanda) : *Alors ! Comment ça va ?*

SANDA : *Ça va !*

GASPARD : Cu atît mai bine. Domnișoara, fiica ta, e frumoasă ?

SANDA : Destul.

GASPARD : Cuminte ? Probabil. Dar tu ? Ai aerul unuia care a fugit din internat și nu știe încă la ce film să meargă.

SANDA : Și atunci se duce în parc.

GASPARD : Unde se duc de obicei romanțicii — sau faliții.

SANDA : Ceca ce, uneori, e același lucru.

GASPARD : E cazul tău ?

SANDA : Vorbeam în teorie.

GASPARD : Vai, Sanda, și tu cu teoria ? (Apoi.) Venisem bucuroși de escapadă. Să vezi, Elise, am apus, ce chef o să tragem la prietenii noștri Oniți.

SANDA (zimbînd mereu) : V-am stricat cheful. Sînt un *trouble-fête*. Mă ierți, Gaspard ?

GASPARD : Am mîncat ca niște porci, am dormit ca niște hipopotami, am bătut ca niște recruți în permisie, dar nu ne-am distrat.

SANDA : Îmi pare sincer rău. Nici eu nu mă distrez.

GASPARD (supărare glumeață) : Te privește, ești acasă. Dar noi batem mapamondul după câteva inimi bune și, cînd le găsim, cum zice englezul, „sfărîmate“... le considerăm bancrută frauduloasă. Ne-ați tri-

- șat, iubiților: noi v-am considerat nu numai ospitalieri, ci și fericiți. Acum nu mai știm ce să credem. Ne chinuim. Ne îndoim. Ne morfondăm. Ne-ați atins foarte rău și singura soluție e să nu vă mai dăm nici o atenție. (*Tonul e de badinerie, dar, îndărătul lui, Gaspard o spionează cu foarte mare acuitate pe Sanda.*) Asta am venit să-ți spun.
- SANDA : Bravo. Atunci, să te servesc cu o dulceată și să-ți cer câteva mici lecții de pronunție franceză.
- GASPARD : Ah, non ! Te vei descurca singură. Spune-mi, și cit vei funcționa tu în această ciudată postură ?
- SANDA : Până când se va însănațoși titulara.
- GASPARD : Nu înțeleg.
- SANDA : Suplinese o profesoară bolnavă. Eu n-am studii complete. Am fost nave-tistă, și înainte de asta dactilografă, și înainte de asta... în fine, ce să mai înșir. Un post provizoriu, nu-i așa ?
- GASPARD : Ca viața. Poate că fiecare din noi ținem locul cuiva care într-o zi... re-vine... dinlăuntrul nostru... și ne con-cediază...
- SANDA : Ai rămas subtil, Gaspard.
- GASPARD : Tot mai puțin. Dar mi-am făcut rost de un foarte bun cinism, sub care să-mi ascund toate mirările. Tu văd că ai găsit zîmbetul — de care uzezi *à outrance*. Ștefan a găsit platitudinea și aerul *bien-pensant*. Și un optimism constant, cu care, de ce să-ți ascund, mă agasează de când am venit. Chiar despărțirea de tine pare s-o ia ca pe o victorie a principiilor.
- SANDA (*calm*) : Chiar așa este.
- GASPARD : Sanda ! Ce naiba vi s-a întâmplat ? V-ați tînit ? Ce principii ? Trebuie să fie cineva complet insensibil, abrutizat, ca să nu-și dea seama că...
- SANDA (*intrerupîndu-l*) : Te asigur că Ștefan e foarte sensibil.
- GASPARD : Dar atunci nu față de tine. Pe tine te mai iubește ?
- SANDA : Da. Chiar mai mult decît înainte, presupun.
- GASPARD : Dar nu-l mai iubești tu ! ?
- SANDA (*zîbind*) : Nici asta nu e sigur.
- GASPARD : Colosal ! Atunci ? (*Ea tace.*) O să-mi spui și tu că toți sințezi bine amersi, mai bine ca oricînd, că societatea prosperă, că hăiatul tău, care mi s-a părut de un nihilism feroce și de o anticultura-litate agresivă... (*Ea ride.*) De ce rîzi ?
- SANDA (*rizînd*) : Mircea e un hăiat extrem de delicat și teribil de cultivat.
- GASPARD : Vorbea de tine, delicatul, ca de o toantă, și de soră-sa ca de o apucată !
- SANDA : O adoră.
- GASPARD : Ah, a găsit și el jocul ăsta ! Paradează și el ! Și pe tine te aprobă ?
- SANDA : Pînă la un punct.
- GASPARD (*exasperat*) : Dar ce ai tu împo-triva lui Ștef, prieteno ? Ce-i reproșezi ?
- SANDA (*după o pauză, tot cu zîmbet*) : Îi repropoz că a... încetat.
- GASPARD : Nu înțeleg. A încetat ce ? Spui că ține la tine. A încetat să ți-o arate ? Să ți-o dovedească ? Da ?
- SANDA : Să zicem.
- GASPARD : Adică, a încetat să mai fie bărbat cu tine ? (*Ea tace.*) *Voyons*, se poate întîmpla oricui, în viața asta modernă toți avem dificultăți... Asta este ?
- SANDA (*misterios*) : De ce nu ?
- GASPARD : Nu. Nu cred. Pe cit te cunosc...
- SANDA : Dar cit mă cunoști ? Ai fi preferat, desigur, motive mai complicate, mai întortocheate. *Mon pauvre* Gaspard, știu că aștepti de la mine un motiv rafinat, eroic...
- GASPARD (*izbucnînd, aproape vesel*) : Tu îți bați joc de mine ! ? Ah, de cînd aștept ca cineva să-și bată într-adevăr joc de mine ! Sanda, îmi faci o mare, veritabilă plăcere ! Suport orice, afară de convenție. Nu uita că, deși burghez, am fost și eu cîndva pe niște baricade antifilistine... că mi-am strigat și eu adevărurile în gura mare...
- SANDA : Să nu uit, zici ? Eî bine, Ștefan a uitat.
- GASPARD : Ce ?
- SANDA : Că a fost cîndva pe niște baricade antifilistine, că a strigat în gura mare...
- GASPARD (*după o clipă de derută*) : Atunci, nu mai e vorba pur și simplu de sex ! ?
- SANDA (*zîbind*) : Nu.
- GASPARD : Atunci, e vorba totuși de niște motive mai întortocheate și mai rafinate ! ?
- SANDA : Nu.
- GASPARD (*rugător*) : Sanda, Elise trebuie să se întoarcă dintr-un moment într-altul, avem clipe puține. Noi vom pleca din nou în Franța, nu vom înțelege nimic. Noi vă iubim. Noi am dori să fiți împreună. Eu aș vrea să stărui ca tu, indiferent de cauzele accidentale ce v-au separat pentru moment...
- SANDA (*il intrerupe*) : Spune, Gaspard, cînd te-ai despărțit de prima ta nevastă, Charlotte, îți amintești ca noi să fi stăruiți în vreun fel să renunți ?
- GASPARD (*atîns*) : Dar Charlotte era o... (*Tace.*)
- SANDA : Era o epocă în viața ta. Și eu am acum o epocă în viața mea. Îmi consum a doua tinerețe.
- GASPARD : Ah, atunci, scuză-mă... Și sub ce chip apare această a doua tinerețe ? Dacă nu sînt prea îndiscret.
- SANDA : Sub chipul Mariei-Cristina. (*Cum el o privește nedumerit.*) Eu cred că Maria-Cristina are nevoie să trăiască, înțelegi ? Ceea ce se cheamă să trăiască. Să-și trăiască idealurile. Să creadă. Să creze. Lîngă Ștefan, asta nu se mai poate. Ștefan a încetat.
- GASPARD : Să creadă ?

SANDA : Poate nu. A încetat să... strige. A încetat să decidă singur. A încetat să meargă cu toată puterea, să-și domine micile anxietăți, prudentele... A devenit abil. Fiică-mea a început să vadă toate astea. Am îndepărtat-o de lângă el. Vreau să crească degajat. Să nu-și strice idealul despre tatăl ei. A fost marele ei amor. Prefer să mă suspecteze pe mine. Asta e tot.

Întuneric

Scena 9

Conversația continuă. Gaspard și-a scos bluzonul frumos tăiat cu care venise, a rămas în cămașa de vară, prietenos, intim, plin de atenție pasionată pentru ceea ce se discută, fumând febril țigară de la țigară.

GASPARD : Poate a fost depășit.

SANDA : Nici asta. În meseria lui e foarte descurcăreț, deși a învățat în grabă, cu eforturi. E și un bun organizator. Un gospodar.

GASPARD : Pină aici, fișa e plină de elogii.

O să-mi spui că nu suportai atâtea calități.

SANDA : Într-adevăr.

GASPARD : Ah, nu ! Te rog ! Fără paradoxuri ! (*Ea tace.*) O să-mi spui că era foarte bun gospodar la fabrică și că nu mai avea timp pentru acasă. Cum se întâmplă.

SANDA : Nu, Gaspard. S-a ocupat intens de casă.

GASPARD : Vrei să mă faci ridicol, așa-i ? S-a ocupat prea mult de casă, poftim ! Ți-a încălecat drepturile tale.

SANDA : Nici vorbă de asta.

GASPARD : Atunci, nu mai înțeleg de ce îl disprețuiești.

SANDA : Dar nu-l disprețuiesc.

GASPARD : Dar fugi de el ! Și îți pui la adăpost fiica, ca de un bolnav. E artificial ce spui, e fals. Ce boală are el, așa de specială ?

SANDA : Nici măcar nu e specială. Și nici nu știu dacă e o boală. Sau o fatalitate a vârstei.

GASPARD : Dar nici tu nu mai ești tinăra. Sanda, îngăduie s-o remarc, în ciuda trăsăturilor tale frumoase și a ochilor tăi limpezi.

SANDA : Știu, Gaspard. Dar eu trăiesc prin fiică-mea, prin realizările ei, prin speranțele ei. Ștefan nu mai vede larg, poate nu mai aspiră înalt.

GASPARD (*ride incetisor*) : Lubito ! Căndo ! Dar noi toți trăim într-o lume total lipsită de aspirații înalte ! Pe o coajă de probabilitate de a supraviețui. Pe o iluzie de „mai mult”, care e cu totul altceva decât „mai bine”. Cum de nu înțelegi asta ?

SANDA : Nu înțeleg. Am plecat cu un om să reformăm lumea, s-o revoluționăm.

Acest om s-a strîmțat, nu mai vrea să revoluționeze nimic.

GASPARD : Fiindcă nu poate !

SANDA : De ce ? De ce a ajuns să nu poată ?

Am plecat pe o deschidere spre o altă viață. El s-a închis. Merge sec, tehnicist.

GASPARD : Probabil, l-au constrins împrejurările.

SANDA : Nu accept împrejurările ! Această revoluție e a noastră. Ce alte împrejurări decât noi puteau s-o determine ?

GASPARD : Ești un copil !

SANDA (*se închide*) : Poate. Atunci am plecat de-acasă din pură copilărie. Și doresc să rămân așa. Și dacă nu eu, cel puțin fiică-mea. Nu mai doresc calcule, tranzații, oportunități, lașități. Da, într-adevăr, Ștefan a avut o deschidere după Congresul al IX-lea. Patru-cinci ani a înflorit, apoi era să cadă. Era să cadă atât de rău, că a devenit atent. Dăduse de puțin bine, nu voia să-l piardă.

GASPARD : Normal.

SANDA : Nu-i normal, Gaspard, nu-i deloc normal. Cel puțin, nu la noi.

GASPARD : E foarte orgolios acest „nu la noi”. Din nefericire, l-am auzit și la alții. Pină la urmă, ciudat, ceea ce ne unește sînt chiar separațiile. Dar ce descopăr la tine, cu oarecare încetinire, e acest utopism sublim, pe care vîrsta n-a reușit să-l vindece. Băiatul tău e mult mai realist.

SANDA : Băiatul meu e victima lui tată-său. Băiatul meu avea și el nevoie de deschidere și de adevăr. Un profesor imbecil i-a spus o dată un lucru fals. Băiatul a ripostat — avea 14 ani. Tată-său l-a constrîns să ceară scuze, să recunoască că n-a avut dreptate. Un alt profesor i-a spus o dată băiatului că minte. Minti tu, i-a zis Mircea, și pe deasupra ești și un coțcar, care ia bani de la părinții elevilor. Și care nu știe dialectică. L-au eliminat. Ștefan era în campanii complicate, avea nevoie de liniște. L-a bătut pe Mircea. L-a silit să se umilească la direcția școlii, la organizația de tineret. De atunci, băiatul a înțeles că e mai comod să tacă. Ei bine, asta e ceea ce nu vreau să se întâmple cu fata. E marea mea rezervă. Ultimul cartuș în ținta unui viitor mai liber.

GASPARD : Mă impresionezi, Sanda. Dar n-am să-ți ascund că așa ceva se întâmplă. Ni s-a întîmplat și nouă, cînd eram mici. Ne-am zăbătat, am primit palme, am țipat. Apoi am pus mîna și am tras cu pușca, lumea a mers înainte...

SANDA : Acum nu se mai trage cu pușca. GASPARD : Lumea merge însă înainte, noi ne căutăm plăcerile, uităm palmele, ne cumpărăm cristale, le punem în dulapuri frumoase și așteptăm indulgenți ca alții, mai tineri și mai săraci, să vină să ne spună „minți” ! În fond, cine mai știe cine minte. Toți mint, într-un fel sau altul. Și din toate aceste minciuni conjugate se nasc micile adevăruri care fac viața suportabilă.

SANDA : Dar Ștefan al meu n-are voie să mintă !

GASPARD (*glumind*) : E bărbat, îngăduie-i și lui. Știu că e privilegiul sexului vostru...

SANDA : Nu minte ca un bărbat. Și nu pentru o cauză bărbătească. Minte ca să-și facă viața mai ușoară. E complent. Spune „da” și nu e da. Spune „o sută” și nu e o sută. Spune „bravo” și nu e bravo. Spune „de acord” și e uneori de altă părere.

GASPARD : Minciunile convenționale ale civilizației. Poveste foarte veche. Poate nici civilizația nu e altceva decât organizarea judicioasă a acestei mari, inevitabile convenții. Asta evită adversitatea, tensiunea. Cine mai are nevoie de tensiune, într-o lume care se freacă cu coatele ? Toți caută un loc unde să se relaxeze, un mod de a respira. „O sută !” Ce e asta, o sută ? Sau ai auzit de vreun „da” în stare pură ? Nu, draga mea, i-am spus și lui Ștef : fără un simț al relativității nu veți putea trăi.

SANDA : Gaspard, ai impresia că voi „trăiți” ?

GASPARD : Iată, în sfârșit, un cuvânt deștept.

SANDA : Dar nu trăiți tocmai fiindcă ați relativizat totul. Aici, noi am trăit pe un da și un nu.

GASPARD : Simplă chestiune de vîrstă. Peste cîțiva ani, fără un cataclism, nu le veți mai avea. Iar cu un cataclism nu vor mai rezista nici semințele lor.

SANDA : Cînd Ștefan a spus primul „nu” fals, a început cataclismul. Un prieten al lui, Vladone...

GASPARD : Ah ! Vladone. Mi-l amintesc. A fost și el în *maquis*. Tocmai că m-am întrebat : ce face ?

SANDA : A supărat pe cineva mai mare, a fost sancționat, i-a cerut lui Ștefan să-l sprijine. Noi aveam de plătit rata la mobilă, dulapul ăsta pe care-l vezi. Țineam foarte mult la el — la dulap ! Vladone o să se descurce, a zis Ștefan, e băiat deștept, cine l-a pus să facă pipi contra vîntului ? După ce l-au dat afară, l-a evitat. Nu-și vorbește pînă astăzi, deși Vladone a ajuns într-un post bun. Ștefan s-a temut să nu fie bătut de complicitate. Un alt coleg mai guraliv a fost, atunci, scos din funcție. Cel ce l-a pîrît pe Vladone a fost avansat. Ștefan s-a uitat în

stînga și-n dreapta. A văzut care e procedura. A învățat-o. A venit acasă înghețat. Acum nu mai face nimic altceva decît să se apere. A transformat viața în tactică. Eu l-am luat pentru *viață*. Nu mai pot sta cu el. Cel puțin o vreme, pînă cînd fata se realizează ca personalitate. (*Pauză*.) Am luat mobila și vasele cu mine ca să le scot din existența lui. Să încetăm puțin să stringem, poate o să reușim din nou să fim. Eu nu doresc, de fapt, să plec de lângă Ștefan. Eu doresc să încercăm să trăim din nou. Înțelegi, Gaspard ? Eu cred că *se poate*, deși sînt alții împrejur pe care nu-i mai interesează decît starea lor, nimic altceva. Care muncesc din inerție, se încruntă mecanic cînd ceva li se pare neobișnuit, se distrează bestial și mint de dimineață pînă seara. Dar hai să discutăm lucruri mai interesante. Ce mai face familia Dantec ?

GASPARD : Prosperă, draga mea. Și, minune — nu suferă deloc din cauza asta. Suferim noi. (*Sonerie la ușă*.) Să nu-i vorbești lui Elise de yacht-ul pe care l-am vîndut, dacă nu vrei să faci o criză de isterie. L-a luat Dantec, deși nu știu ce plăcere mai poate să-i facă, cu tensiunea lui, animalul ! Cred că numai din spirit de concurență. (*De afară se aude rumoare de voci ce se ceartă. Intră Elise, după ce a depus un covor în vestiar.*)

Scena 10

ELISE : L-am luat să-l facem cadou. E epatant. Despre ce vorbești ?

GASPARD : Sanda îmi spunea niște lucruri foarte amuzante.

ELISE : Ai avut noroc. Noi am orbecăit prin ipoteze. Totuși, cred că am descifrat-o. (*Are în ochi o lucire agresivă, de luptă fără milă.*)

GASPARD : Îmi place foarte mult la ea o oarecare seriozitate cu care își asumă diverse misiuni.

ELISE (*sarcastic*) : Dacă mă gîndesc bine, Gaspard, și noi ne asumăm unele.

GASPARD : La noi, cum să zic eu, e din prisos. Și, hai să fim sinceri, e un fel onorabil de a ne răscumpăra condiția noastră de voiajori. Ei, aici, sînt mai aproape de natură. Gîndește-te numai că ei, cînd se înfruntă, o fac în condiția lor socială, în faptul de a fi în societate, pe cînd noi ne înfruntăm în condiția noastră materială, în faptul de a avea în casa de bani.

ELISE (rietus) : Progresul civilizației !...

GASPARD : Poate. E, oricum, aceeași rivină de a-l depăși pe celălalt, iar la unii, de a-l pune cu botul pe labe. Ei, bine, Sanda propune un tip de altruism care e cel puțin singular.

SANDA : Să nu exagerăm. (*Cineva sună la ușă, Sanda deschide. O voce de bărbat, surprinsă, cere scuze. Sanda revine.*)

ELISE (*a tresărit. Apoi*) : Așa e, draga mea, ai dreptate. Gaspard exagerează totdeauna. E un naiv vorbăreț care nu-și dă seama că noi nu facem nimic fără un scop precis și extrem de egoist, folosind toate împrejurările ce l-ar putea înobilă.

GASPARD : *Mais, voyons*, Elise, de unde criza asta de luciditate ?

ELISE (*devine batjocoritoare*) : E așa de bine să vezi lucruri frumoase împrejur ! Spune și tu ! E așa de bine să te răsfeți ! Să fii singură atunci când dorești să-ți servești mici delicii extramaritale, sau măcar să scapi de această dihanie exigentă care-ți consumă mintea fiindcă ți-a împrumutat numele. Și atunci, ce-ți mai trebuie ea să ai o liniște completă ? *Un scop*. Un scop mare, frumos, tainic, uman... Nu, Sanda, te rog foarte mult, hai să nu ne jucăm de-a sistemele și de-a devotamentele !... Sîntem toți foarte devotați dorinței noastre de-a fi mai fericiți decât alții, fie și cu prețul citorva iluzii.

SANDA : Elise, n-ai avut niciodată copii. Și s-ar putea să nici nu ai. (*Elise se face albă.*) Judecățile care nu pleacă de la concret rămîn simple tirade.

ELISE (*cu dinții ascuțiți*) : Sînt complet de acord, draga mea. Dar prefer tiradele verbale celor de gesticație familială, care n-au nici măcar scuza de-a fi ireproșabile.

GASPARD : Elise, cred că mergem prea departe. În dorința noastră de a-i împăca...

ELISE (*fără să-și piardă, cu toată aciditatea, zîmbetul politicos, franțuzesc*) : Dar ei nici nu sînt certai, *mon ami*. Ei *demonstrează*. El și-a făcut un scop din care nu poate ieși, și atunci și-a făcut și ea un scop al ei, din care nu poate ieși.

GASPARD : Pentru că al lui e incompatibil cu viața copiilor lor.

ELISE : Dar cine spune că al ei este compatibil cu această viață ? Și că ea, Sanda, nu pune copiii să plătească nevoia ei gratuită de devotament ?

SANDA (*ofensivă*) : Se pare că realizezi greu această nevoie, Elise.

ELISE (*caustică*) : Devotamentul, din câte știu, e un fel de abandon. Sînt femeie, dragă Sanda, am oarecare idee ce înseamnă setea de a te abandona.

SANDA : Am sentimentul că nu te-ai abandonat niciodată. Mai mult te-ai servit, cum mi-ai spus.

ELISE : Exact ceea ce faci și dumneata ! Vrei să-ți măriți fata cu un fecior de

bani gata, sau, mă rog, de poziție gata, așa cum mi-ai povestit. Tata, dintr-un motiv sau altul, te încurcă, are *une déchéances sociale ou politique*, la voi, unde totul este „vital”, cum spune Gaspard ; și atunci, ne luăm fata și comorile căsnicieii comune, ca s-o putem propulsa cît mai sus. Și pretindem că „ne-am sacrificat”. Iar domnișoara se lansează și, pînă la urmă, consolidează situația tatălui și a întregii familii reunite. (*Sanda s-a făcut albă.*)

GASPARD (*rizînd forțat*) : Ei, v-ați spus destule amabilități pentru prima vizită.

ELISE (*cu alt ton*) : Dragă mea, nu trebuie să fii supărată pe mine. Sîntem două femei inteligente, avem posibilitatea unui limbaj realist. Și apoi, noi sîntem, în Apus, atît de specializați în farduri și paruri încît ne dăm imediat seama care e fibra naturală. (*Cu un gest prietenesc.*) Sper că nu-mi porți ranchiună.

SANDA (*după o pauză*) : Mă întreb numai dacă acest mod așa zis „realist” îți dă vre-o bucurie.

ELISE : Bucuria de a nu fi trișată.

GASPARD (*împăciuitor*) : Se laudă. Și noi sîntem trișați cît se poate de copios. Și ea, cît e de realistă, s-a trișat luînd de bărbat un lăutar și pierzînd o avere. Motiv pentru care trebuie să muncească la un concern industrial ca să-și dea aceeași iluzie de independență. E greu cu femeile care vor să fie independente, odată cu sclavia își pierd trei sferturi din prestigiul feminin. Și, slavă Domnului, avem din ce trăi.

ELISE : Din scîrțit.

GASPARD : Ei da, din scîrțit. Altădată se chema altfel. E o simplă chestiune de ureche. Sigur, dacă aș fi un dirijor, și recunoscut, așa cum dorește realista mea nevastă, ar *daignă* să renunțe la „independența” ei funcționarească...

ELISE : ...și mi-aș recupera „prestigiul feminin”.

GASPARD (*încercînd să salveze situația*) : Deci, feminitatea ei, după logica cea mai carteziană, ține de recunoașterea orchestrei mele de la Conservator de către municipalitate.

SANDA (*foarte tulburată*) : O secundă, să vă aduc ceaiul.

GASPARD : Nu te deranja. (*Sanda a ieșit. El e sever.*) Ce ți-a venit ?

ELISE : Îmi călca pe nervi, cu aerul ei moral. (*Sanda reintră cu ceaiul.*)

GASPARD (*diversiune*) : Cum spuneam, e o chestiune de puțin efort, de puțină reclamă. Orchestra e bună, repertoriul, variat. Mă gîndeam că un turneu în România, un oarecare răsunset, cîteva cronici favorabile, în gazete, ar convinge, în sfîrșit, acele capete pătrate de la primărie... Domnișoara ta e gazetară, nu-i așa ?

SANDA : Da.

GASPARD : Nu pretindem nici un ban — dimpotrivă. E o simplă chestiune de afirmare și de bune relații cu o țară socialistă, cu o viață culturală bogată... Oamenii trebuie să se cunoască, nu-i așa? Crezi că dacă aș vorbi cu Ștef, care are diverse cunoștințe în aparatul guvernamental...?

SANDA (rece) : Încearcă. E posibil.

GASPARD : Să-ți spun drept, și de asta ne-am abătut prin România. N-am știut, evident, că situația voastră familială se prezintă așa. Dar trag nădejdea că e tranzitorie. Și dacă argumentele Elisei nu te-au convins prea mult, deși sînt sigur că au venit din cea mai bună intenție, am și eu câteva, de inimă. Dintre care primul este: nu-l lăsa pe Ștef într-un moment așa de apăsător.

SANDA (calm) : Oricît ar părea de ciudat, pentru el mă lupt. (Elise reprimă un mic icnet.)

GASPARD : Vino acasă, se simte nevoia. Fata ta se va mărita oricum. Dacă nu Ștef, atunci ea îmi va face poate micul serviciu pe care vi-l cerem, cu acel băiat bine situat. Nu pretind imposibilul, nici un lucru atingător de principii, ci unul în spiritul cel mai progresist. Arta apropié popoarele, deschide toate inimile. Ea a rămas rezerva cea mare a unei lumi mortificate de tehnică. Bineînțeles, asta nu trebuie spus. Tehnica să-și facă datoria, iar arta s-o încoroneze — așa trebuie pusă chestiunea. Și îți jur, Sanda, că băieții mei cîntă admirabil!

SANDA : Cred.

(In aceste momente se aude cheia la ușă și imediat intră Maria-Cristina. E palidă, obosită, cu ochii febrili. În mînă are o carte. Sanda tresare.)

Scena 11

GASPARD : Asta e domnișoara ta? Dar e năvisantă!

SANDA : Maricris, să te prezint doamnei și domnului Bonnald, prieteni ai noștri. Domnul Bonnald a fost tovarăș de arme cu tata.

GASPARD : Și de convingeri — dar nu e nevoie, Sanda, să mă îmbătrînești așa de rău. Mă tem că ai să începi să-mi găsești și alte merite, cu care am să devin total antipatic domnișoarei.

SANDA : Ce-i cu tine, ți-e rău?

MARIA-CRISTINA : Nu.

GASPARD : Puțin paloare stă bine poetilor. Am auzit, domnișoară colegă — îmi pot permite, sînt și eu un biet artist...

ELISE (zîbind acru) : Nu cocheta, mon ami.

SANDA : Gaspard e un violonist dintre cei foarte buni.

GASPARD : Passons. Am auzit, deci, domnișoară, că scrieți în timpul liber teribil de frumoase poezii.

MARIA-CRISTINA : Da. (Apoi.) Uneori, mi se par frumoase.

GASPARD (atras tot mai tare de prezența ei fizică) : Am fi gata, nu-i așa, Elise, să asistăm la un ospăț poetic care să pună în umbră și sardanapalul prozaicului dumneavoastră părinte, remarcabil, de altfel.

MARIA-CRISTINA : Părintele sau sardanapalul?

GASPARD : Părintele dumneavoastră reprezentă pentru mine un ospăț din alte vremuri. Și el scria poezii. Știați?

MARIA-CRISTINA : Nu.

GASPARD : Îmi pare rău că am făcut această delatațiune; dar o merita: poeziile erau slăbuțe, deși inflăcărâte. După cît văd acum, actual său poetic cel mai important e de a vă fi creat pe dumneavoastră. Asta răscumpără totul.

SANDA : S-a întimplat ceva, Maricris?

MARIA-CRISTINA : Nimic, mamă. Mă doare puțin capul. (Cu un zîmbet silit.) Vă mulțumesc, domnule Bonnald. (Apoi.) Tata ar fi fost, poate, și el un bun poet, dacă...

GASPARD : ...Dacă nu se băga în politică, știu. Ce vrei? Asta era forma noastră de poezie, pe atunci. Credința într-o altă lume, mai pură. Nu știa nimeni că-ntr-o zi, detronînd zeii și muzele, ecarisînd Olimpul, ne vom face un ideal din ciment, din laminate și din combustibili. Din fericiire, o nouă generație vine și pune zeii la loc, pe aceia sau pe alții, și restituie muzele unei lumi stoarse de sensibilitate. Noi vă mulțumim călduros pentru asta!

ELISE : Și care e genul în care scrieți, domnișoară?

MARIA-CRISTINA (după o tăcere, brusc) : Am să vă citesc. Dar sînt în românește.

GASPARD : Nu-i nimic, vom reține muzicalitatea. Apoi ne veți explica sensul.

MARIA-CRISTINA (renunșînd să citească, explicînd sensul, murmurînd, totuși, involuntar) : „Înroșit Orion, ogîndă a torței ce din mine suie, o, veghe necurmată, rece, precum veghează o statuie, în care a-mpietrit de-a pururi tot ce scîncește și ce plînge, și s-au sleit nerăzbutate atîtea galaxii de sînge...”

GASPARD (privindu-i mai mult picioarele) : Trîs joli! Bravo! Orion roșit de torța

din noi, iată ceva remarcabil. Dar asta presupune o ardere teribilă, un adevărat incendiu. Noi, care am trecut prin galaxii de sânge unde ne-am botezat idealul, vedem cu extaz cum lumea voastră tinăra...

MARIA-CRISTINA : Domnule Bonnald, dumneata sforăi noaptea ?

GASPARD (*deconcertat*) : Interesantă chestiune ! Dar de ce mă întrebați ?

MARIA-CRISTINA : Poate vrei să faci economie ziua. (*Izbucnire.*) Nu mai suport sforăiturile, nu mai suport ! Nu mai suport gargara, lehăiala, retorică ! E clar că poezia mea nu ți-a spus nimic, nici dumitale !

GASPARD : Cum asta ? Dimpotrivă...

MARIA-CRISTINA : Nu ți-a spus absolut nimic ! Și dumneata dizertezi, domnule, ca să faci conversație. Și de aici vine totul. Toată cultura occidentală dizertează. Mă apucă cramele când aud vorbărele astea, analizele și subtilitățile, și declarațiile vedetelor, și cușajele altetelor, și reclamele de sustine, și rețetele de fericire...

GASPARD : Cu riscul de a te dezamăgi, domnișoară — și pe mine ! Căutam ceva proaspăt, ceva frenetic — alt limbaj (*o privește, avid*), nou !

MARIA-CRISTINA : Cu ce-l căutați ? Lăsați-mă-n pace ! Sint sătulă de paradele literare și de falsele socialisme. Oameni care nu știu ce să facă cu ce au, și revendică ! Prinți care stăpinesc insule și castele și fac pe comuniști, și noi îi credem ! Intelectuali de birou, dispeptici, care printre alte secrețiuni o au și pe aceea a umanitarismului ! Mic-burghezi cupizi și splenetici, care devin generoși când totul le merge, și care vin să facă experiențe exotice și să-și dea, cu valuta, iluzia că ne-au cumpărat și aerul !...

GASPARD (*zîmbind*) : Acum ai dat dumneata în retorică. Eu înțelesesem că o disprețuiești.

ELISE (*la fel*) : Ce frumoasă înverșunare poetică ! Dar te asigur că am venit cu sentimente mai bune, domnișoară, decât ești dumneata capabilă să ne atribui. Și, ca să-ți facem plăcere, cu destul de puțină valută...

GASPARD (*arătînd-o pe Maria-Cristina*) : Și iată tocmai prospețimea pe care o căutam ! Te aplaud în continuare !

MARIA-CRISTINA : Eu știu bine că dumneavoastră nu puteți depăși imaginea lumii ca spectacol. Și controversele voastre sint spectacol. Și ideologiile, și argumentațiile, toate sint spectacol !...

GASPARD : E adevărat. Și ne plac actorii frumoși.

ELISE (*ironic*) : Și pasionați !

GASPARD : În special, actrițele. (*Zîmbind, Sandei.*) Vrea să ne scoată din mină, fata ta. E greu, sintem vulpi bătrîne — *par-don*, Elise !...

MARIA-CRISTINA : Sintei dresaați, doamnelor și domnilor, nimic altceva decît dresaați... Înflorător de dresaați.

SANDA : Maricris !

ELISE : La noi se spune educați, nu, Gaspard ?

MARIA-CRISTINA : Dresaați ca să nu înțelegeți nimic. Din prea mult protocol și din prea multe bune sentimente ! O lume nouă vrea să se nască, scrișnind, și voi vorbiți din virful buzelor. Concepți socialismul ca pe un liberalism dus pînă la capăt, bineînțeles, cu garantarea intereselor dumneavoastră imediate. Aveți indulgență pentru toate teoriile, fiindcă nici una nu e înscrisă cu sânge în existența dumneavoastră, toate sint spectacol, alternativă, exercițiu rațional...

GASPARD (*excitat, aproape vesel*) : Foarte bine, frumoasă intolerantă. Noi sintem toleranți. Dar știu că, și după unii din teoreticienii voștri, intoleranța e un lucru blamabil — bineînțeles, cu excepția aceleia pentru care o respingeți pe a altora. Așadar, pînă la urmă, dacă nu mă înșel, ești, totuși, o preoteasă a cimentului !...

MARIA-CRISTINA (*rea*) : Vă înșelați ! De-test tehnocrația și tot ce leagă de materie !

ELISE (*mereu caustic și superior*) : O hippie, deci !

MARIA-CRISTINA (*vezată*) : Am, după dumneavoastră, aerul unui om care se scâlămbăie, care cîntă din gbitară și face copii în păduri ? Să fim serioși.

GASPARD : O budistă ? Nu. O ghevaristă. Am ghicit ! ? Altă soluție nu există. Văd după figura dumitale că am ghicit. O ghevaristă.

MARIA-CRISTINA (*crispată de suferință*) : E îngrozitor cum desființată lumea cu clasificările voastre, cu această blazare care nu e decît o mască a fricii de a intra în contact cu esențele ! Ați venit să faceți teste pe mine, pe lumea mea, pe părinții mei... O să faceți totul să-i dominați, să-i cuprindeți în formule, în canoane protocolare. Vă bucurați că au îmbătrînit, ca să păreți voi mai tineri.

SANDA : Maricris !

MARIA-CRISTINA : Că au scăpătat, ea să păreți voi mai vii și mai prosperi, mai generoși și mai umani, voi și sistemul vostru !... Și lumea voastră ! (*Vrea să se retragă.*)

GASPARD (*de sus, cu o eleganță orgolioasă*) : Bun, domnișoară, ne-ai pus la punct. Noi sintem dresaați, blazați, generoși profesional și ne bucurăm de nefericirea altora. În plus, sintem și retorici. Dar aș vrea să știu, voi cum sinteți, aici ? Plini de generozitate reală, de omenie, de avînt și toate celelalte, nu-i așa ? Și, mai ales, plini de sinceritate. Nedresaați — nu-i așa ?

MARIA-CRISTINA : Vreți să știți părerea mea, domnule Bonnald ? (*S-a oprit.*)

GASPARD : Evident.

MARIA-CRISTINA (*strălucitoare*): S-a aprins o flacăra — și acum unii umblă s-o stingă. De ce? De frică. La dumneavoastră, frica asta s-a instituționalizat, a luat forme de compromis, ați transformat-o fiecare în neliniște existențială, în manie de a voiaja, în delir de a clasifica, de a acoperi viața cu teorii. La noi, unde societatea e în mișcare, dar indivizii mai statici, tendința s-a transformat la unii în ipocrizie. Vor să se menajeze, să stingă focul, ca să nu-i ardă. Tot ce v-am spus eu acumă nu trebuia spus, vă dați seama, ca să nu vă supăr. Noi nu trebuie să supărăm pe nimeni!? De ce? Am terminat cu bandiții fasciști, cu sabotorii, nu ne mai răfuim cu ci decit în filme. Acum simțem cumiști? Tăcem ca tata, brânșăm focul la rețeaua de termoficare și ne bucurăm de creșterea consumului pe cap de locuitor? Orion nu se va mai roși niciodată, galaxiile se vor slei, mișcarea se încetinește și în focul ei apare o simplă agitație? Nimeni nu mai vrea să ardă?

GASPARD (*neasteptat de grav*): Sau nu mai poate, domnișoară.

MARIA-CRISTINA (*fierbinte, surd*): Ba da, domnule Bonnald. (*Apoi, cu aceeași pasiune.*) Fără foc nu există nici artă, nici rațiune, nici familie, nici dragoste. Nimic, decit interes și plăcere joasă. Mai bine între tigri decit între funcționari docili și între filfizoni intelectuali și mondeni! Unde nu e foc, nu e nimic!

ELISE (*mordant*): Același lucru mi-l spune și sora superioară de la Sainte Geneviève. Parcă o aud.

GASPARD : Și eu am multe ecouri în urechi, de după sau chiar dinaintea războiului, dintr-o tabără sau dintr-alta. Ah, inflamația asta juvenilă! Observi, Elise, ce puține șanse ne rămân nouă, muritorilor, să fim originali? Orice am face, dăm peste lucruri bătute. Totul a fost spus — pînă, vai, și această locuțiune. (*Cu part.*) Domnișoară, v-am ascultat cu toată atenția ce se cuvine unei fete frumoase, care mai e și fiica prietenilor noștri. Sînt dezolat să vă comunic: am mai fumat toate astea. Tot tineretul lumii începe astăzi în cinci sau șase categorii. Nici dumneavoastră, cu toată efortarea ce-o faceți, nu scăpați de clișeu. Credeți-mă, am umblat destul. Aparțineți tipului de fervoare care, cum spunea André Gide, se răcește în cinism. Asistăm tocmai, cu emoție mondenă, la această transformare.

MARIA-CRISTINA (*dezarmată, cu lacrimi în ochi, tristă de un sentiment cu care venise de la început*): Bună seara... (*Iese.*)

ELISE (*impresionată de tonul ei*): Ai fost prea aspru, Gaspard. Nu uita că e un copil.

GASPARD : Ai dreptate. Regret. (*Sandeii.*)

Sanda, ai amuțit. Ești în stare să ne detești și tu puțin, nu-i așa?

SANDA : Cred că s-a întîmplat ceva. (*Se ridică. Cei doi o îmită. Merg spre ușă.*)

GASPARD : Curios : încep să-l înțeleg și pe Ștef. La urma urmei, fiecare ne asumăm atîta risc existențial cît putem să ducem în spate. Dacă voiam să fac carieră politică, să mă expun, să ard, eram și azi un înflăcărat. Mi-a plăcut bistrot-ul, conversația, marile bulevarde, femeile. Prost este să vezi însă un înflăcărat că vrea să-ți impună focul lui ca singurul posibil, cînd tu ești un om de bistrot, sau de administrație, cînd te-ai lepădat singur de risc, i l-ai lăsat lui, împreună cu toate gloriile ce decurg. Fiecare ne asumăm cît putem. Sanda, fii înțeleptă : vino acasă.

ELISE : Fii modestă : vino acasă.
GASPARD : Fii umană : vino acasă. Te așteptăm. O să se bucare toți. *D'accord?*

(*Rămîn puțin să se privească. Nu s-au înțeles deloc.*)

Întineric

Scena 12

Acum, Sanda și Maria-Cristina sînt în rochiile de casă și se explică între ele sub seara care a venit. Sanda ține în mînă o carte.

MARIA-CRISTINA : M-am despărțit de Toni. (*Pauză. Sanda e dezolată.*) Nu-mi dau seama cum... Nu realizez... După un an și jumătate!... (*E cu lacrimi în ochi.*)

SANDA : O să vă împăcați. V-ați mai certat voi...

MARIA-CRISTINA : De data asta nu ne-am certat. Nici măcar atît. Am simțit că pleacă. Am simțit că nu mai e. Și am mai simțit ceva îngrozitor : că, dacă continuă să fie el, nu mai sînt eu...

SANDA : Maricris ! Nu spune asta.

MARIA-CRISTINA : Toni e un asasin ! Am trăit cu un asasin !

SANDA : Știi bine că exagerezi.

MARIA-CRISTINA : Știu, sigur. Toată existența mea e plină de exagerații. Cartea asta e o colecție de exagerații. Știi ce ții tu în mînă, mamă ?

SANDA : Da. O mare victorie a ta.

MARIA-CRISTINA (*ris amar*): Dimpotrivă, o dovadă a inutilității mele. Nimeni nu s-a mișcat...

SANDA : A apărut abia alaltăieri !..

MARIA-CRISTINA : Și ieri lucrurile au rămas aceleași ! Și azi la fel ! Nimeni nu s-a sculat din morți ! Nimeni n-a devenit mai bun ! Nimeni n-a avut nevoie de mine ! E fantastic. Nimeni n-a avut cu adevărat nevoie. lumea merge mai departe. De un an răbd în redacție toate poezelele, toate ornamentuțele, și-mi zic : ai să izbucnești, ai să spargi crusta ! Să facem totul ca sufletul să rămână intens, ca bucuria să gâlgăie, tristețea să înobileze ! Dacă nu urcăm spre *ceva*, mamă, e mai bine să murim ! (*Dezolată.*) Am avortat, strigătul meu se clasează, se clasifică, nimic nu mai gâlgăie. „Ți-au dat mult ?” — m-a întrebat Cornel. Și Ghergan : „Las-o, n-are nevoie, n-ai văzut cine vine s-o ia ? Cred și eu că i se publică, și încă la două tiraje !” O să înnebunesc !

SANDA : Nu te lua după toți nărozii !

MARIA-CRISTINA : Cristache, nu e un nărod, mi-a spus : „Ești prea subțire pentru gustul meu, prea «siderală»”. „Dar e o ardere, Cristache”. „Lucidă, făcută din cap și urcată în cer”. Pe Căruntu l-am auzit : „E fată bună, dar pozează”. Manoliu, cel mai deștept, și care mi-e prieten, nu crede de doi bani în talentul meu. „Am să scriu de bine când mă întorc — mi-a zis râzând — cu condiția să te lași. Ești așa de vitală, de ce să te mumifici ?” Stau și mă întreb dacă n-au dreptate. (*Strigăt.*) Dar eu unde să-mi plasez sufletul, mamă ?

SANDA : O să te citească, ai să vezi, au să te aprecieze...

MARIA-CRISTINA : Nu așa ! Încă, cei din redacție, de bine de rău, sînt sinceri, au franchețe, au idei, plus că, într-un fel, țin la mine. Sînt și ei în bătaie, în bătaiele lor. „Cu asta faci diversivune, mi-a spus un reporter, lasă pe Orion, vino pe teren !” L-am urît, dar l-am înțeles. Dar ce fac cu cei ce răsfoiesc și spun „três joli !” ? Asta numai ăștia au făcut-o (*arată spre ușa pe unde au plecat francezii*), cu blestemata lor de societate de consum, pe care o împing spre noi și unde totul e obiect, și marfă, și modă, și se perimează de cum a apărut. Și unde, realmente, nimeni n-are nevoie de nimeni. Toți sînt ahțiați să vindă, să spună — nimeni să asculte. Se va vinde, în cel mai bun caz, cartea. Și Manoliu și Cristache vor scrie amabil despre ea. Și gata ! O port de trei ani în mine. Ce-mi mai rămîne ? O să-mi dea un premiu, da ? N-am nevoie. Vreau să simt că *vindecă* pe cineva. Sau că *îmbolnăvește* pe cineva. Cum am fost eu bolnavă.

SANDA : Ești și acum, Maricris. Boala ta se numește sensibilitate. Ea nu trebuie vindecată. Ea trebuie numai canalizată.

MARIA-CRISTINA : Unde ? Mircea mi-a spus o dată, într-o oră din acelea când

blufează, cînd face pe nebulul, pe vremea aceea nu-l cunoșteam bine : „Timpito, toate lucrurile mari sînt jucate, noi nu mai avem decît mici variațiuni”. Și cine le-a jucat ? „Nu știu, nu mă interesează, tata, alții. Nouă ne-a rămas să muncim. Puțin mai mult. Fără cuvinte mari. Fără poezii. În cadrul acordului global”. Mircea, dar întrucît sîntem oameni. „Da, sîntem. Dar nu așa cum îți închipui tu, sau cum ai văzut la teatru. Nici «care tac» și mor, nici «care înving» și cad ; care funcționează. Oameni în luptă cu niște cifre de control. Înțelegi asta, o să-ți fie bine și la vară cald. Nu înțelegi, o să te chinui ca o dobitoacă cu literatură”. Mircea, dar se poate crea, construi ! „Tendința în construcție e către prefabricate !” Se poate descoperi ! Tu descoperi ! „Da, ce era pus dinainte, concret. Ceea ce va sluji «omului care funcționează» încă o generație sau mai multe”. Dar vreau să descopăr și eu omul, sufletul lui ! „Cam târziu, gisco, tocmai e pus în formule și algoritmi. A, vrei să-l mai *re-creezi* o dată ? N-ai decît, dar nu cu vorbe. Și fă un specimen și mai economic, poate mă înlocuiești cu el”. Doi ani m-a ținut numai în poante de-asta. Între timp, și-a luat doctoratul, a devenit cercetător principal, scrie o carte, a intrat și șef de lucrări la Politehnică, iar eu...

SANDA : Tu, între timp, ai devenit o conștiință.

MARIA-CRISTINA : Te rog, mamă ! Și tu ? M-am aplatizat, am început să fabric șabloane și tiribombe.

SANDA : Nu-i adevărat ! Ai totdeauna ceva foarte personal. Fiecare articol al tău...

MARIA-CRISTINA : Fiecare articol al meu este o topăială verbală în jurul unui „prefabricat”, cum ar zice Mircea.

SANDA : Împrejurul unei necesități !

MARIA-CRISTINA : Oh, mamă. Mi-am corectat de atîtea ori aspirațiile subiective după logica „necesității” încît nu mai știu cînd am aspirații cu adevărat.

SANDA : Exagerezi ! Șeful sectorului cultural de la voi mi-a spus de o sută de ori că tu...

MARIA-CRISTINA : E un drăguț, asta e nefericirea. Și cu atît mai drăguț cu cît știe cum am intrat acolo.

SANDA : Tatăl tău, te asigur, n-a pus nici odată vreun cuvînt...

MARIA-CRISTINA : În schimb, a pus Toni. Și vrei să știi și de ce ? Fiindcă așa a crezut el normal. Și pentru că, la un moment dat, a vrut să scape de mine.

SANDA : Nu !

MARIA-CRISTINA : Ba da. Fiindcă la un moment dat am devenit insuportabilă pentru el. Am început să-l agasez. Sînt o plictisitoare penibilă, mamă. (*Plinge. Sanda o mîngăie. Ea respinge încet mina.*)

L-am cunoscut pe pirtia de schi, în plin elan. Era cel mai frumos din toți băieții, avea un pulovăr exceptional, strălucia în soarele înghețat. Când mi s-a rupt schiul și m-a condus unde era toată banda, și am băut cu toții ceai cu rom și am dansat pînă dimineața... nu știam... Am știut abia a doua zi, văzînd mașinile cu care plecau... Erau tineri toți, deștepti, „spirituali”, copiau îngrozitor moda apuseană... Toni era altfel. El cobora pentru mine mereu pe pirtie, cu pieptul înainte, cu ochi strălucitori... L-am iubit pentru simplitatea lui... Nu mă săruta în fața șoferului, îl trimitea să ia țigări. Delicatețe, ziceam. Trăiam cu el o viață foarte liberă, așa cum cred că trebuie să trăiască toți tinerii. Frenzie, vîrtej, escapade, ceva stelar și mustos. Intr-o zi, n-a putut veni, dar a trimis un pește, peștele acela imens de care n-am vrut să mă ating, și pe care tu l-ai gătit pînă la urmă, ca să nu se strice, să nu miroasă...

SANDA : Știu...

MAMRIA-CRISTINA : Era special de frumos. Zicea că n-a știut ce lucru deosebit să-mi dea. Tata a întrebat de unde e, i-ai spus că l-ai găsit tu în piață. N-am vrut să mă ating, tata a strigat să las mofturile, că e sătul de bovarisme, cum spunea de obicei. Ah, aceste fraze ale tatii, care mi-au ciuruit de attea ori sufletul : „nu e vreme de poezie”, „să stăm cu picioarele pe pămînt”, „să fim realiști”, cînd mi-aduc aminte...

SANDA : Nu-ți mai aduce aminte !

MARIA CRISTINA : Ba mi-aduc. Pentru raclej, Toni a găsit un prieten doctor pe care „îl avea în mînă”. Eu am înțeles „la mînă”, l-am privit mirată, el a zîmbit, a zis că sînt fantezistă. Pe urmă, prietenul a plecat în străinătate, unde e și azi. Cînd am ajuns la acest impas, Toni s-a exprimat exact ca tata : „Iubito, iartă-mă, acum, pentru moment, nu mai e vreme de poezie, trebuie să fim realiști”. Mamă, te întreb : cînd e vreme de poezie ? Eram în luna a patra.

SANDA : Scumpa mea, nu mi-ai spus nimic. Eu însă am simțit. (*E emoționată.*)

MARIA-CRISTINA : Altă dată, la Snagov, i-am cerut o hîrtie să-mi fac o barcă. N-avea, a făcut barcă dintr-o bancnotă de o sută și a aruncat-o în apă. La a doua, l-am oprit. Mi-a spus : „Nu trebuie să fim robii banilor”. Atunci mi s-a părut foarte frumos. Am încercat de mai multe ori să vorbim. Se plictisea. „Tu n-ai convingeri ?” l-am întrebat o dată. „Ba da, convingerea că ești cea mai dulce năroadă din București”. „Dar alta, mai serioasă ?” „Convingerea că nu trebuie să ne plictisim. Și nici să ne fixăm. Fixarea omoară”. A început să-l laude pe Radu. să-l aducă tot mai des pe lîngă

noi. Intr-o zi, Radu, după cîteva aluzii, a trecut la propuneri directe. Am înghețat. „Nu ești destul de liberă, mi-a zis, te atașezi, asta îți corupe dinamismul. Pentru un om care vrea să trăiască degajat și are o țintă eroică, toate funcțiile vitale și întime sînt accesorii, nu face caz de ele. Fixitatea e o boală burgheză, ține de un instinct perimat, cel puțin la vîrsta asta. Dacă nu ne facem experiențele acum, atunci cînd ?”

SANDA : Ticalosul ! Iartă-mă, Maricris !

MARIA-CRISTINA : Cel mai interesant e că Toni, cînd a auzit teoria, a părut deschis, generos. „Radu e cu totul alt temperament decît mine, poate merită să-l cunoști. Poate eu știu tot despre tine sau, mă rog, am ajuns la o limită, poate altul descoperă altceva, mai adevărat, de ce să ne convenționalizăm prea repede ? Viața e o curgere, dialectică, n-a spus-o și bătrînul Marx ? Să ne ferim de bovarisme”. Aici a dus pirtia albă. (*Pauză.*) Azi m-a văzut în mînă cu volumul pentru care puteam să-mi dau viața. „Ce-i acolo ?” „O colecție de bovarisme”. M-a îmbrățișat : „te felicit, dragostea mea, o să zulesc două bășici de Cordon Rouge și o să sărbătorim evenimentul numai noi.” Mi-a trimis și un coș de flori. Dar n-a deschis cartea. Și nimeni n-o va deschide.

SANDA : Nu-i adevărat.

MARIA-CRISTINA : Ra da, mamă. Ai deschis-o tu ? Asta nu contează. Eu nu scriu ca să mă înțelegi tu. Ci ceilalți. Tu ești o sclavă. Și o nesincă.

SANDA (*ulcerată*) : De ce, Maricris ?

MARIA-CRISTINA : Pentru că îmi spui lucruri în care nu crezi, din pură obligație părintească. Tu te sacrifici, pentru această ipocrizie, și mie mi-e milă de tine. Tu trăiești numai prin această obligație pe care ți-o simți. Ca tata. Sînteți amîndoi ce a rămas după foc, niște fanatici fără credință.

SANDA (*agitată*) : Credința mea ești tu !

MARIA-CRISTINA : Greșit ! Lumea e obiectivă și trebuie să-i trăiești valorile ei, devenirea ei, nu pe a mea ! Idealul trebuie să fie în această lume, în mai binele ei, și cine nu are patosul acestui mai bine general, mă întreb cum mai poate să trăiască, și de ce. Doar ca să ajungă un mic-burghez reinventat ? Socialismul nu poate să fie o societate gentilică, de rude de sînge, nici una economică, de consum de bunuri, ci una liberă, egală, creatoare, și eu voi merge pe stradă și voi urla lucrul ăsta, în toate vînturile !

SANDA (*strîngînd din dinți*) : Foarte bine ! Du-te !

MARIA-CRISTINA : Dar tu crezi, mamă, în această cale ?

SANDA : Cred.

MARIA-CRISTINA : Minți, nu crezi !

SANDA : Ba da !

MARIA-CRISTINA : Minți ! Minți din bune sentimente. Ca cei doi francezi !

SANDA (*disperată*) : Maricris, ce vrei de la mine ?

MARIA-CRISTINA (*ajunsă la capătul puterilor*) : Nu știu, mamă, nu știu, mamă, dar vreau ceva mai mult ! Nu rostuire, nu familie protectoare...

SANDA : Orice vrei, contează pe mine. Sint gata să fac orice ca să te știu...

MARIA-CRISTINA : Cum ? Fericită ? Nu înțelegi că nu e vorba de asta ?

SANDA : Nu fericită. Realizată. Învingătoare.

MARIA-CRISTINA : Faci orice, afară de lucrul esențial : nu crezi în această victorie generală !

SANDA : Ba cred, Maricris !

MARIA-CRISTINA : Vai, mamă, cum mă minți ! Din cauza ta, lumea stă pe loc. Pină și tata face mai mult, muncind acolo cu disperare, cu obtuzitate. Tata

mă reprimă ; dar tu mă înșeli, asta e groaznic !

SANDA (*strigă și ea*) : Taci ! Nu spune asta ! Eu aș dori să reușești, fata mea. Eu aș dori ca tu să sehimbi lumea !

MARIA-CRISTINA : Dar știu că e nespuse de greu, că te poți sfișia și cădea. Iar tu stai lângă mine, cu apă de roze. să-mi amortizezi loviturile ! Ca să mă doară mai puțin ! Ca să mă aduci, cu ințetul, la cumințenia voastră. (*E în lacrimi*). Spune drept : nu-i așa ?

SANDA (*recunoaște, înfrintă*) : Poate, draga mea.

MARIA-CRISTINA : Când, dimpotrivă, ar trebui să mă lași să mă doară tot mai mult, tot mai mult ! Să mă lași să plec în bătălia mea, să nu te mai ții de mine. (*Tăcere bruscă. Apoi.*) Du-te acasă, mamă, nu mai ai nimic de făcut. Dacă cedez acum la sentimentalism și confort, sint pierdută. Du-te, mă-mpiedici. Lasă-mă să zbor. Să ead, dar să zbor ! (*Sanda plînge, deși ar trebui să fie fericită.*)

Întineric

EPILOG

Scena 13

Sintem din nou la Ștefan, care, îmbrăcat corect, cu cravată, cu un aer ușor solemn, dar care poate ascunde și o oarecare absență, se silește să-i pregătească de masă pe cei doi francezi. Aceștia stau sans-façon, îmbrăcați lejer, cu figura lor mobilă și mereu mordantă. Gaspard, după aperitive copioase, luate de pe masa de drink-uri, a devenit din nou elocvent, la modul fantast și apocaliptic, nu fără oarecare melancolie.

GASPARD : Plecăm, și am, ca totdeauna, senzația, oriunde merg, că n-am văzut ce trebuia, că n-am făcut ce trebuia...

ELISE (*badinînd*) : E de la sine înțeles. *Intelligence-Service-ul* te-ar plăti degeaba. Cît despre ce n-ai făcut, aș putea să dau și eu unele referințe.

GASPARD : *Ta gueule !* Știu, n-am făcut un copil cu tine, și nici n-am rezolvat aici acest capitol, așa cum ne promisese. Ca individ ahtiat de progenitură, mă întorc cu coada între picioare.

ELISE (*sarcastic*) : În cel mai bun caz.

GASPARD : De fapt, vroiam s-o am în efigie pe această muritoare (*o arată pe Elise*), nu puțin insolentă, să transfer ștabela unuia mai bun decît mine. Ștef, tu ai impresia că totuși mai *transmitem* ceva, decît un motiv în plus de contestare pentru progenitura noastră ?

ȘTEFAN : Da, eu am convingerea că putem s-o formăm, s-o deprindem cu munca. Restul este simplă figură de stil.

GASPARD : Muncă, pentru ce ? Pentru cine ?

ȘTEFAN : Pentru a ne depăși.

GASPARD : În ce sens ?

ȘTEFAN : În toate.

GASPARD : E vag. În direcția a ce ? Fi-tu găsește lucruri care sint dinainte puse. Eu cînt lucruri care sint dinainte compuse. Fata ta declamă lucruri care au fost dinainte spuse. Elise face... — nu, Elise este perfect originală. Fiecare gest al ei este o pură invențiune, în privința asta Providența s-a întrecut pe sine.

ELISE : Iar tu, dragul meu, ești o pură ficțiune, un *bruhaha* sprijinit de un băi, care bea *tzuica*, cu aceeași dezinvoltură cu care a bătut *raki* în Bulgaria și mastică în Grecia. Și, mai ales, cu același ficat debil...

GASPARD : Ți-am spus că e originală ? Să ne întoarcem la chestiune. Așadar, dintr-un punct de vedere superior, eu sînt aproape bucuros de eșecul meu biologic. Ce e un copil, afară de un pretext de rufe murdare ?

ELISE : Un minunat prilej de a o chinui pe mamă-sa.

GASPARD : Exact. Un excelent plasament al nevoii noastre de a chinui pe cineva. Dar victima nu e, de obicei, mama, ci chiar copilul, fiindcă părinții se întrec, care de care, să-l domine, fac din el un poligon de încercare a diferitelor lor substantive. Cum ai făcut tu, Ștef, din stomacul meu și te pregătești, fără reproș, să mă escaladezi iar.

ELISE : Ștef, te implor, renunț la orice, inclusiv la Gaspard, dar nu la *tchorba de potroatche*.

GASPARD : Și apoi, un copil este o trată, o cambie asupra viitorului. Îmi pot eu permite, fără să fiu dement, să investesc într-un viitor mai improbabil ca oricînd ? Să afirm, printr-un copil, că nu știu cit e ceasul — și că *nu vreau* să știu ? Sigur, o jucărie pentru Elise... asta da, conced, nu i-am refuzat niciodată nimic...

ELISE : Ah !

GASPARD : Nu, Elise, nu, niciodată, și sînt gata și acum să-ți dau orice vrei. Dar nu mă sili la optimism cretin, n-am de unde să-l scot, speram să iau o undă de înțelegere și confraternitate de la acest camarad, dar el e ocupat să se depășească, în nici un caz *să înțeleagă*.

ELISE : Dar nu pricepi, vorbărețule, că fiecare își aduce înțelegerea sa, dorința sa de a înțelege într-un anumit fel și nu altul ? El și-a ales forma asta de comunicare. Și, ciudat, e mai seducător în această strîmțime deliberată, decît alții în splendida lor flecăreală. (*Face ochi dulci lui Ștefan.*)

GASPARD : Ei, cum ! Ia te uită ! Ca să vezi cum se poate câștiga o partidă, fără să muji nici un pion !

ELISE : Fiindcă tu înaintezi cu toți în dezordine. Și lași rețina descoperită. Tu n-ai băgat de seamă că Ștef îmi face curte de cînd am venit ?

GASPARD (*surpriză*) : *Ma foi, non !*

ELISE : Nici el, poate. Și, totuși, îmi face. Insuși faptul că s-a îmbrăcat astăzi în negru...

ȘTEFAN : Dragii mei !...

ELISE : Lasă, nu te mai justifică.

ȘTEFAN : Nu mă justific. Vreau să spun că în trei minute masa e gata !

GASPARD (*după un ris acru, disperat*) : Înțelegi ? Și după aia vom pleca să așteptăm, fiecare la locul nostru, prăbușirea acestei lumi, care și-a pierdut logica sentimentelor și a devenit rece și stupidă ! O lume care simplifică totul, fiindcă a obosit. De cînd dolarul a devenit măsura progresului, s-a simplificat totul îngrozitor. Nu mai știm decît concurență, și

„colaborare“, care e tot un fel de concurență, mascată. Ne urim, ne desființăm, ne înfruntăm, noi pentru materie, ceilalți pentru viață.

ELISE : Ai mai spus asta.

GASPARD : *Tant pis !* Ce e progresul, dacă nu trecerea de la exterminarea fizică la cea economică ? Înlocuirea unei cruzimi cu alta, mai rafinată ?

ȘTEFAN : Cred că tu simplifici.

GASPARD : Și voi, iubitele, și voi ! Nu observi ? Noi simplificăm criteriile, dar complicăm omul, voi complicați criteriile, dar simplificați omul. Aceeași nevoie de reducere. Ne înțelegem de minune. *No-roc ! À votre santé !*

ȘTEFAN : *À la votre, complicațiilor ! (Ciocnește, bea, iese în bucătărie, oarecum așezat.)*

ELISE : Termină cu tiribombele astea, nu vezi că nu mai faci nici o impresie ?

GASPARD : Te înșeli. Dealtfel, în fiecare zi am avut senzația că e într-o mare cumpană, că vrea să-mi spună ceva mare și hotărîtor pentru el.

ELISE : Ție ? Nu fi imbecil.

GASPARD : Vreau să obțin, în sfîrșit, revelația ființei lui adevărate, oricît m-ar costa. Ajută-mă.

ȘTEFAN (*se întoarce, se uită la ceas*) : E gata.

ELISE : O, dar ce frumos ai aranjat masa, Ștef ! Pe cuvîntul meu, e mișcător ce osteneală îți dai pentru noi ! Pentru mine, în special !

GASPARD : Văd două taeimuri în plus. Ai mai invitat pe cineva ?

ȘTEFAN : Nu. O să vină Sanda și, probabil, Maria-Cristina.

ELISE : Nu se poate ! De unde știi ?

ȘTEFAN : Mi-a telefonat Sanda. De obicei, e punctuală. (*Sonerie la ușă. El se duce, deschide, intră Sanda.*)

GASPARD (*entuziasmat*) : Sanda, iubito ! Dacă am înțeles bine, e o masă festivă !

SANDA (*preluînd, firese, funcția de gazdă*) : Nu, Gaspard, e o masă în familie. Bine ați venit la noi. Maricris se scuză. Putem să ne așezăm, de acord ?

Întineric

Scena 14

Sînt spre sfîrșitul mesei. Puțină euforie.

GASPARD : Dragii mei, pot să vă spun acum, fără teama de a exagera...

ELISE : *Mon pauvre ami*, la tine exagerarea e ca trifula la privighetoare.

GASPARD (*puțin retoric*): Pot să spun că am făcut o treabă bună. Ne-am regăsit, în sfârșit, după atâția ani, sintem aci, vom duce cooperarea noastră mai departe, pe plan sufletesc și social. Ne-au rămas atît de puține lucruri de făcut, *dans ce bas-monde* : un pahar de vin bun, în casa unui bun prieten, o idee schimbată, un suris... asta e viața. Și mai e ceva. Muzica, ce nu cunoaște frontiere! Și te asigur, Ștef, că acea formație va avea un aport foarte mare în stringerea relațiilor între cele două țări ale noastre, într-o mai bună cunoaștere.

ȘTEFAN (*cam automat*): Da, cred că ai dreptate. Sînt de acord. Voi face tot ce ar putea depinde de mine — bineînțeles, în spiritul unei depline reciprocități...

GASPARD : Evident. (*Ambalindu-se.*) Muzica nu poate avea limitări în timp și spațiu. Ea este alimentul intarisabil al sufletului nostru...

(*Se intrerupe, căci în cameră a intrat, dinspre Mircea, o femeie tânără și necunoscută, care se îndreaptă, salutînd frumos din cap, spre frigiderul cu cuburi de gheață; ia cuburi într-o cupă, se întoarce, tocmai cînd în prag a apărut, cu pipa în gură, Mircea.*)

MIRCEA : Ai găsit ? (*Femeia face din cap că da și se întoarce în camera lor.*) *Bon apétit !* Sărut mîna, mamă.

ȘTEFAN (*de formă*) : Nu vrei să stai puțin cu noi ?

MIRCEA : Mulțumesc, am luat masa.

ȘTEFAN : Familia Bonnard își ia rămas bun.

MIRCEA : Am să vin la cafea. *Je viendrai prendre le café avec vous.*

ELISE : Nu deranjați un tinăr, cînd are musafiri atît de avenanți.

MIRCEA : *Merçi, madame.* (*Părinților.*) Nu sînt musafiri. E soția mea. (*Stupoare la părinți.*)

ȘTEFAN (*sec. precis*) : Pe cînd nunta ?

MIRCEA : Civilă a fost. Fără public.

ȘTEFAN : Nu mi-ai spus.

MIRCEA : N-am vrut să te inoportunez. Erai ocupat.

ȘTEFAN : Și... ce ai de gînd ? Vorbește românește.

MIRCEA : Ne-am înscris pentru casă. Vom plăti rate. Vom obține-o. Vom face un împrumut la CAR-ul meu pentru mobilă. Vom obține-o. Un împrumut la CAR-ul ei pentru televizor. Îl vom obține. Vom plăti ratele pe rînd la CAR. Totul se poate obține. Vinzarea în rate ușurează viața. Nu ?

GASPARD : *Qu'est-ce qu'il dit ?* Despre ce e vorba ?

ȘTEFAN : Niște aranjamente...

GASPARD (*galant*) : Ah, tinărul sceptic are o vizită. Mircea. succes !

MIRCEA : Mersi. La fel. (*Iese.*)

GASPARD : Așa sînt toți cinicii : capotează în fața dragostei.

ELISE : Iar unii, înainte.

GASPARD (*revenind la tonul general*) :

Dragostea și muzica : astea sînt realitățile care mai înseamnă ceva. Dragii mei, sintem totuși așa de fericiți că am venit ! Voi aveți aici o soliditate... (*Se intrerupe iar, căci Sanda, emoționată, se duce să bată la ușa lui Mircea. Acesta scoate capul.*)

SANDA : Mircea, Maricris îți trimite amuleta asta. (*Îi dă o amuletă. E ușor rânită.*) Probabil că știa, înaintea noastră, de eveniment.

MIRCEA (*oarecum mișcat și el*) : Credeam că ți-a spus, mamă. E un pariu. Maricris a pierdut pariul. Asta e tot. Mă bucur că te văd.

SANDA (*cu ochii umezi*) : Să fii fericit, fiul meu.

MIRCEA : Și tu, mamă. Mai exact : și voi. GASPARD : Ce spune ? Nu înțeleg nimic din româneasca voastră !

ȘTEFAN (*stopindu-se*) : A primit un cadou de la soră-sa, eare îi face multă plăcere.

MIRCEA (*zîmbind*) : Și încă ceva, dragă domnule Bonnard : salvînd-o pe această tinără de la moarte, încerc acum, conform discuției noastre, să-i schimb și viața ; pe a mea, inclusiv. Acum putem asculta, eventual, Mozart ! Vreo lună. (*Iese.*)

GASPARD : Impresionant. Exact ce spuneam : soliditate. Elise, n-ai fi de părere să le dăm și noi refrigeratorul din mașină ? Ca să nu mai umble mereu după gheață...

ELISE (*rece*) : Foarte bine, *mon ami. D'accord.*

GASPARD : Și cînd venim cu orchestra, putem să vă aducem o combină de spălat vasele, să vă ușurăm și noi existența. Sînt foarte frumos nichelate și deloc scumpe. Ah, Dantec, ce mec, cînd o să vadă că întreprind un turneu artistic în Europa, va fi trîsnit de apoplexie!... *Vive l'amitié ! Vive la France ! Vive la Roumanie ! (Toți ciocnesc.)*

Întuneric

Scena 15

Sînt acum cu valizele gata de plecare, în aceleași toalete. Gaspard l-a luat de-o parte pe Ștefan.

GASPARD (*perorînd, perorînd mereu*) : Bătrîne, sînt fericit că prezența noastră a coincis cît de cît cu repararea unei stări ingrate. Într-o vreme de asemenea instabilitate, familia rămîne, poate, punc-

tul de sprijin esențial. Sint sigur că, dacă veneam acuma, după reconciliere, și tu erai altfel. Iată, deci, că și modestele noastre puteri...

ȘTEFAN : Știu ce vrei să-mi spui, Gaspard. Vă mulțumesc mult. (*Perorează și el, nu fără o bine ascunsă maliție.*) Am să trag toate conștințele, după ce-mi voi analiza cu atenție atitudinea, îți promit. Noi am plecat de la ideea că înțelegerea reci-procă...

GASPARD : Asta este !... Să asigurăm o mai bună înțelegere între oameni, un respect mai mare al personalității omenești.

ȘTEFAN : Așa este.

GASPARD (*îmbrățișindu-l*) : Iată-ne cu totul de acord. Mersi încă o dată. Vă așteptăm la noi.

ELISE (*Sandei*) : O să ai o mulțime de treabă acum, cred că am răvășit și eu câteva lucruri. Ca la prieteni.

SANDA (*dominată încă de povestea lui Mircea*) : Nu face nimic. (*Apoi, pentru a se justifica.*) Ne pare rău că plecați. Dacă am ști eu ce să vă mai reținem...

ELISE (*cordială, puțin artificială*) : Cu nimic în plus, draga mea, a fost excelent. E o țară cu oameni simpatici. (*Mai aparte, ca în trecut.*) *À propos*, cine e tinărul care stătea cu un etaj mai jos, la tine ? Și care a sunat ?

SANDA : E un sportiv. Greșise ușa. De ce ?

ELISE : Nimic, întrebam. M-a salutat pe scări, ca și cînd m-ar cunoaște. Sau ca și cînd, mă rog, ar fi vrut s-o facă...

GASPARD : Ei, sîntem gata ?

ELISE : Da, *mon ami*. (*Sandei.*) E înșurat ?

SANDA : Nu.

ELISE : Să ne dați adresa exactă, să vă scriem.

GASPARD : Dar o am eu !

ELISE : Perfect. Deși am cam rătăcit prin acest oraș.

GASPARD : Oraș foarte frumos, să recunoaștem ! Mă îngrozesc pentru el. (*Ușa de afară se deschide și intră Milica.*) Ah, buna vivandieră !

MILICA : Păi ce făcurați, neică, nu plecrați ? Intînserați ramazanul ! (*O zărește pe Sanda.*) Eu am venit să rînesc după barosanii. Da acu', că a apărut și madam contesa, mai împărțim zoaiele. (*E numai simpatie, fără răutate.*)

GASPARD : Ce spune ?

ȘTEFAN : E greu de tradus. Spune că se bucură că v-a găsit încă aici, ca să poată să-și ia rămas bun.

GASPARD : Nu ! Asta spune, Sanda ?

SANDA (*mîscîndu-și buzele*) : Cam asta... da. (*Privre complice cu Ștefan.*)

GASPARD : Spunea ceva de madame contesă. (*Elisei.*) Probabil, crede că ești contesă.

ELISE : Asta și eram, dacă nu te întilneam.

MILICA : Ce zice, Ștefane, că nu pricep bîlmăjeala asta a lor, dacă nu fui la Notrădamu, ci la Oțoțonia în tufe.

ȘTEFAN : Zice că-i bine, lasă. Te simpatizează.

MILICA : Păi, d-așa ceva sînt bună. Mai ales că i-ai ghiftuit. Eu, pă Trancă, cum îl ghiftui, „mă simpatizează“. Da' nici prea mult, că p-ormă îl doare pipota și adoarme pe el.

GASPARD (*Milicăi*) : Madame, te invităm să vii la noi. Ești o foarte bună și veselă menajeră.

MILICA : Dracu' știe ce spui tu. Dacă e vorba de menajerie, slavă Domnului, nici eu voi nu mi-e rușine !

GASPARD : Atunci, să vii odată cu ei. *D'accord ? Venez en France !*

MILICA : Să merg, adică, în Franța ! ? De acordeon, neică. Dar vezi că cheia e la Trancă. Dumneata, vorba aia, doar cu gura... cu vrăjeala...

ELISE : *Qu'est-ce qu'elle dit ?*

SANDA : Spune că Gaspard e ademenitor. Dar nu și... eficace.

ELISE (*încîntată*) : Oh, la belle intuition ! (*O îmbrățișează.*) *Vive L'internationale des femmes ! Vive le socialisme !*

MILICA (*zîbind cordial*) : Aoleo, păi nici așa, ca la miting ! Că acu' sînt la odihnă, deh !...

Întuneric

Scena 16

Franzezii au plecat, cei doi au rămas. Stîngerii, se prefac a munci cîte ceva.

ȘTEFAN : Ce faci ?

SANDA : Corectez niște greșeli... La franceză. (*Pauză.*)

ȘTEFAN : Îmi pare rău de Gaspard. Era foarte pesimist.

SANDA (*fără să se intrerupă*) : Cred că se și izmenea. (*Pauză.*)

ȘTEFAN : Mîine ai multe ore ?

SANDA : Patru.

ȘTEFAN : Eu am ședință de birou. Schimbăm doi inși pentru atitudine neprincipială... (*Pauză.*)

SANDA : Spune, Gaspard era un tip brav ?

ȘTEFAN : Destul. Și mai e și acum. Deși Elise îl sapă cu cinismul ei bolnăvicios.

SANDA (*surprinsă de un verdict ce i se pare foarte exact*) : Erau cam disperați.

ȘTEFAN : I-a manevrat viața, îndestularea. Pentru ei, libertatea e să spună ce vor, să meargă unde vor. Sînt mereu în excursie.

SANDA : Așa le-a spus și Maricris.

ȘTEFAN (*atent, deși pare neutru*) : Ce face ea ?

SANDA : E sănătoasă... (Pauză). Știi, ca vede viitorul altfel decât... noi.

ȘTEFAN : Normal. (Zimbînd.) Deocamdată, noi îl facem. Mi-a transmis ceva ?

SANDA (cu o strîngere de inimă) : Nu... (Apoi, cu imputare.) În schimb, ți-a transmis Vladone calde salutări.

ȘTEFAN (vrînd să pară imperturbabil) : Vladone ! ? Cînd l-ai întîlnit ?

SANDA : Alaltăieri. Mi-a spus că ați avut Consiliu. Și că ai luat cuvîntul. Și că ai fost „foarte tare“.

ȘTEFAN : Exagerează.

SANDA (privindu-l în ochi) : Mi-a mai povestit cum s-au petrecut, de fapt, lucrurile atunci, cînd l-au scos. Mi-a spus că ție ți se datorează că a fost reabilitat. Că la ședință, unde lucrurile erau montate, ai tăcut, dar că a doua zi te-ai dus sus...

ȘTEFAN : Ei, lasă. A trecut.

SANDA (revoltată) : De ce taci așa de mult, Ștefane ?

ȘTEFAN (simplu) : Vorbesc cînd trebuie.

SANDA : De ce nu vrei să spui nimănu-i că săptămîna asta ai avut cea mai grea perioadă din cariera ta de inginer, acum, cînd s-a hotărît ca tu să... răspunzi de...

ȘTEFAN : De unde știi ?

SANDA : Și, în timpul ăsta, tu făceai pe gazda cu musafiri ! Îi ascultai... și nu le suflai un cuvînt !...

ȘTEFAN : Decît clișee. Mă gîndeam. Clișeele îmi dau timp de gîndire. Dealtfel, pe ei nici nu-i interesam decît ca folclor.

SANDA (foarte surprinsă) : Dar exact asta le-am spus și eu ! Și Maricris !

ȘTEFAN (zimbînd iar) : Vezi că sîntem de acord ? Doar că ea e la vîrsta violentei verbale, patetice.

SANDA : Cum e Mircea, la a șocului.

ȘTEFAN : Fiecare își caută revoluția în felul lui.

SANDA (după o pauză) : De fapt, ei sînt cei care m-au adus...

ȘTEFAN (o întrerupe) : Știu. Dar știu și că ai venit fiindcă ai aflat că am greutăți. Și că, de fapt, aici se cere să ajuti. Aici e frontul. Copiii sînt sprinteni, merg iute... se ridică mai ușor cînd cad... Noi... (Gest, apoi zimbet cald-amăruș.) Oricum, puțină dramă nu ne strică nici nouă...

SANDA : Maricris o să plece în Vietnam. Corespondentă de presă.

ȘTEFAN (impresionat la culme, dar stăpînindu-se extraordinar) : Foarte bine.

SANDA. (vocea îi tremură) : Dragul meu, cînd te-am părăsit nu bănuiam că...

ȘTEFAN (o întrerupe din nou, fixînd-o) : Tu, de fapt, nu m-ai părăsit nici o secundă, Sanda ! Nu-i așa ?

SANDA : Ștefane ! (Are un elan spre el, dar intră Milica, cu un teanc de vase în mînă, pâlăvrăgînd mereu.)

MILICA : Ce vă pasă ! ? Stați ca porumbeii, și eu, păcătoasa, îl lăsai pă Trancă să halească nește ciuperci, că ne-aduse o chivuță azi. Zic, ia de bagă-n tine și, dacă nu crăpi în trei ore, mă întorc să-mbue și eu. Și dacă crăpi, mai găsească un fun crai distins dat cu tuică ca tine. Erea cătrănit, nenorocitul, că l-a gâbjit cu nește cuțite la el.

ȘTEFAN (cam absent) : Ce cuțite ?

MILICA : De la unu' Văcărea, de ține bufet, un d-ăla șmecherosu', îi da lu' Trancă s-ascuță la polizor cuțitele și cînd zicea că servește friptură a-nția da la client cuțitul ascuțit ca briciul și cînd zicea că-i a doua îl lăsa mai bocciu, da' fleica tot aia era, înțelegi, îi făcea calitatea dupe cum era ascuțit cuțitul de Trancă. Așa că l-au luat p-al meu la prelucrare, să-l ascuță pă el acu', da' eu zic că nu-i face mare lucru nea Gogu de la secție, că-l iubește și el, ca mine, că-i haios, huiduma, bătu-l-ar, plus că-i vine ca un fel de cumătru. Iar p-ăl de s-a șucărit îl făcu taman acu' mai mare, poate dă Dumnezeu de uită, că-i vin alte probleme pă cap...

ȘTEFAN (sever, dar amuzat) : Ai terminat, Milica ?

MILICA : Știu că vă e să rămîneți și voi singuri, acu', după atîta vreme, să vă explicați, deh !... cu vorbe mari. Că eu, necununață așa, dacă mă apuca dusul, păi la-ntors punea Trancă un mătușoi pă mine și zicea : fă nebuono, und-ți-a fost mințile, barem dacă nu găsiși ce cătași, stai dracu' acasă, să-ți dau eu ! Ce să-i faci : niet kultur ! (Cei doi rîd.) Lasă, dom'le, că e bine, și o să fie și mai bine ! Se spală toate și se bagă înapoi în raft. Și dacă se sparge vreuna, dă delicată ce e, cumpărăm altele, mai babane ! Că doar noi le facem, noi le tragem. D'acor ?